

ОТЧЕТ

ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНАТА СТАТИСТИЧЕСКА ПРОГРАМА И ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

**Приет от Министерски съвет с Решение № 245 от 25.04.2025 г.,
обн., ДВ, бр. 36 от 29.04.2025 г.**

СОФИЯ, 2024

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА БЪЛГАРСКИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
СПИСЪК НА АНГЛИЙСКИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	3
ВЪВЕДЕНИЕ.....	4
ОСНОВНИ СЪБИТИЯ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА.....	5
1. ЗА ПЪРВИ ПЪТ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА.....	5
2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ЦЕЛИ ОТ СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТАТИСТИЧЕСКА СИСТЕМА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 2021 - 2027 ГОДИНА.....	6
2.1. Цел 1: Модерна и ефективна Национална статистическа система	6
2.2. Цел 2: Високо качество и доверие в официалната статистика	8
2.3. Цел 3: Преход от статистически данни в статистическа информация с добавена стойност	9
2.4. Цел 4: Активно сътрудничество с национални и международни партньори	12
3. ОТЧЕТ ПО ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ	18
3.1. Демографска и социална статистика.....	18
3.2. Макроикономическа статистика	24
3.3. Бизнес статистика.....	27
3.4. Статистика на селското, горското и рибното стопанство	34
3.5. Многоотраслова статистика.....	37
3.6. Информационни и комуникационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности.....	41
4. РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ	45
5. ВЪТРЕШЕН ОДИТ И АДМИНИСТРАТИВЕН КОНТРОЛ	49
Приложение 1. Справка за бюджета на НСИ за 2024 година.....	54
Приложение 2. Организационна схема на НСИ (към 03.02.2025 година).....	57

СПИСЪК НА БЪЛГАРСКИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АВ	Агенция по вписванията
АЗ	Агенция по заетостта
АМ	Агенция „Митници“
АУЕР	Агенция за устойчиво енергийно развитие
БВП	брутен вътрешен продукт
БНД	брутен национален доход
ДАБ	Държавна агенция за бежанците
ЕК	Европейска комисия
ЕО	Европейска общност
ЕС	Европейски съюз
ЕСС	Европейска статистическа система
ЕСС 2010	Европейска система от сметки 2010
ЗВО	звено „Вътрешен одит“
ЗПНЖФ	Закон за преброяване на населението и жилищния фонд
ИАЛВ	Изпълнителна агенция за лозата и виното
ИАМА	Изпълнителна агенция „Морска администрация“
ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИКТ	информационни и комуникационни технологии
ИНТРАСТАТ	Информационна система за вътресъюзна търговия
ИПА	Институт по публична администрация
ИР	Имотен регистър
ИС	информационна система
КАИС	Кадастрално-административна информационна система
КБС	краткосрочна бизнес статистика
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЗ	Министерство на здравеопазването
МЗХ	Министерство на земеделието и храните
МЕ	Министерство на енергетиката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МФ	Министерство на финансите
НАП	Национална агенция за приходите
НИРД	научноизследователска и развойна дейност
НОИ	Национален осигурителен институт
НРНМ	Национален регистър на населените места
НСИ	Национален статистически институт
НСП	Национална статистическа програма
НСС	Национална статистическа система
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ООН	Организация на обединените нации
ОП	оперативна програма
ОСИ	Отдел „Статистически изследвания“
ОЧИС	Организация за черноморско икономическо сътрудничество
ППС	паритети на покупателната способност
ПРОДКОМ	Наблюдение на производството и продажбите на промишлените продукти
ПРОДПРОМ	Национална номенклатура на промишлената продукция
РГ	работна група
РЗВО	ръководител на звено „Вътрешен одит“
РСЕ	Регистър на статистическите единици
СФУК	Системи за финансово управление и контрол
ТСБ	териториално статистическо бюро
ХИПЦ	хармонизиран индекс на потребителските цени
ЦУ	Централно управление

СПИСЪК НА АНГЛИЙСКИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

ESTP	European Statistical Training Programme
FATS	Foreign Affiliates Trade Statistics
SDMX	Statistical Data and Metadata Exchange
VIES	VAT Information Exchange System

ВЪВЕДЕНИЕ

Отчетът за изпълнението на Националната статистическа програма и за дейността на Националния статистически институт през 2024 г. е разработен в съответствие с чл. 9, т. 6 на Закона за статистиката.

Отчетът е структуриран в пет раздела и представя изпълнението на задачите от НСП и дейността на НСИ и другите органи на статистиката през 2024 година.

В първия раздел е отделено специално внимание на проведените за първи път изследвания и дейности през 2024 година.

Вторият раздел описва постигнатите резултати по изпълнението на стратегическите цели, заложи в Стратегията за развитие на Националната статистическа система на Република България за периода 2021 - 2027 година.

Третият раздел представя изпълнението на дейностите по производството на статистическа информация в отделните тематични области - демографска и социална статистика, макроикономическа статистика, бизнес статистика, статистика на селското, горското и рибното стопанство, многоотраслова статистика, информационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности.

В четвъртия раздел е представено ресурсното осигуряване за изпълнението на дейността на НСИ през 2024 година.

Петият раздел представя изпълнените одитни ангажименти на звено „Вътрешен одит“ и извършените дейности от Инспектората и финансовия контролор през 2024 година.

ОСНОВНИ СЪБИТИЯ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

- В периода 26 - 28 март 2024 г. в НСИ се проведе партньорска проверка на ОИСР в България в рамките на процедурата за приемане на България за пълноправен член на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката. НСИ е водеща институция при техническия преглед по съвместимостта на националното законодателство по правен инструмент на ОИСР - OECD/LEGAL/0417 - Препоръка на Съвета за добра статистическа практика.
- На 18 юни 2024 г. се проведе прегледа по присъединяване на България в Комитета по статистика и политики в областта на статистиката на ОИСР, който приключи с висока оценка за ефикасната координация на националната статистическа система от НСИ, както и за високото качество на произвежданата от НСИ и органите на статистиката официална статистическа информация, в съответствие с най-добрите практики и стандарти на ОИСР.
- На 5 ноември 2024 г. Съветът на ЕС прие официално Регламента за изменение на Регламент (ЕО) № 223/2009 относно европейската статистика, който е основният законодателен акт, определящ работата на Европейската статистическа система. Измененият регламент подобрява достъпа на националните статистически органи до административни източници. Освен това за първи път регламентът включва изискване за предоставяне на достъп до данни на частни държатели за съставяне на официална статистика, като същевременно се гарантира защитата на чувствителната информация, и се намалява отчетната тежест за предприятията.

1. ЗА ПЪРВИ ПЪТ ПРЕЗ 2024 ГОДИНА

Националният статистически институт:

- Използва като източник на статистически данни за висшето образование административен регистър - Регистър на всички действащи, прекъснали и завършили студенти и докторанти, който се води и поддържа като електронна база данни от Министерството на образованието и науката (МОН) чрез Националния център за информация и документация.
- Използва стандарт SIMS за попълване и изпращане на Евростат на метаданни и доклад за качеството за изследването „Наблюдение на работната сила (LFS)“.
- Предостави на Европейската комисия (Евростат) данни за броя на избирателите с право на глас на изборите за Европейски парламент през 2024 година.
- Тества използването на техническия стандарт SDMX за попълване и изпращане на данни в Евростат по Европейската система за интегрирана статистика на социалната защита.
- Започна регулярно предоставяне на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) на данни за възнагражденията за един отработен час в неизгладен и сезонно изгладен вид.
- Използва за първи път в Наблюдението на структурата на заплатите изцяло административни данни от регистрите на осигурените лица и на трудовите договори за предприятия с по-малко от 10 наети лица, което способства значително за облекчаване на натовареността на респондентите.
- Изпълни новите изисквания на Регламент (ЕС) № 2019/2152 на Европейския парламент и на Съвета, в областта на годишното ПРОДКОМ наблюдение на базата на актуализираните въпросници, промените в методологията и в информационно-технологичната система за събиране и валидиране на входните

ПРОДКОМ данни, като осигури необходимата надеждна и международно сравнима статистическа информация.

- В съответствие с новите изисквания на Регламент (ЕС) 2019/2152 на Европейския парламент и на Съвета за европейската бизнес статистика и Регламент за Изпълнение (ЕС) 2020/1197 започна производството и публикуването на нови нива на агрегация и обхват на краткосрочните показатели в областта на услугите и строителството. От 2024 г. стартира публикуването на нов показател „Индекс на производството в услугите“, като се премина от тримесечно към месечно производство на краткосрочните показатели в областта на услугите. През 2024 г. беше извършено и преизчисляване на всички динамични редове с краткосрочни показатели към новата базова година (2021 година).
- Започна подготвителни дейности, свързани с внедряването на новата класификация на икономическите дейности (NACE Rev. 2.1), която ще влезе в сила от референтна 2025 година.
- Предостави на Евростат данни по бизнес характеристики на предприятията, като за първи път беше изготвен целият набор от таблици.
- Започна публикуването на показател „Несигурност на бъдещото развитие на бизнес състоянието“ в бизнес наблюденията в сектори промишленост, строителство, търговия на дребно и услугите.
- Във връзка с присъединяването на Република България към ОИСР, участва в срещи на работни групи на националните експерти по показателите за редица изследвания, провеждани от института.
- Стартира ново годишно изследване „Водород“, с което се събират данни за производство, внос, износ, запаси и доставки на водород за изготвяне на Енергийните баланси и Общия енергиен баланс на страната.
- Докладва дезагрегирани данни за потреблението на енергия в сектор „Транспорт“ (сухопътен и железопътен) от Общия енергиен баланс за 2022 година.
- Докладва дезагрегирани данни за потреблението на енергия в сектор „Услуги“ по агрегирани кодове на икономическата дейност за 2022 година.
- Попълни и изпрати новата таблица 28А от Трансмисионната програма на Евростат, касаеща структура на дълга на сектор „Държавно управление“ по подсектори.
- Публикува информация за показател „Гъстота на населението“ по видове територии и общини в информационна система „Инфостат“.
- Подготви и разпространи данни за Грид на населението (в координатна мрежа с пространствена резолюция на клетките от 100 м) с данни от Преброяване на населението и жилищния фонд през 2021 година.

2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ЦЕЛИ ОТ СТРАТЕГИЯТА ЗА РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТАТИСТИЧЕСКА СИСТЕМА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 2021 - 2027 ГОДИНА

Основно направление в дейността на НСИ през 2024 г. беше реализирането на стратегическите цели и дейности в рамките на Стратегията за развитие на НСС на Република България за периода 2021 - 2027 година.

2.1. Цел 1: Модерна и ефективна Национална статистическа система

Дейност 2.1.3. Разработване и внедряване на нови методи и технологии

Националният статистически институт започна изготвяне на техническа спецификация за изграждане на нова ИС „Транспорт“, която ще обединява всички

провеждани наблюдения в областта на транспортната статистика. Стартира и подготовката за изграждане на нова ИС „Единна входна точка за обявяване на годишни финансови отчети“ и статистически справки в машинночетим формат (ИС ЕВТ) и интеграцията ѝ с НАП, НСИ и ТРРЮЛНЦ към АВ.

През 2024 г. продължи работата по разширяване на системата от сателитни сметки в туризма и обвързването им с таблици „Ресурс-Използване“ на национални сметки.

Подобри се обменът на данни, предоставяни от НАП на НСИ относно ДДС декларациите, чрез което се постигна пълнота на подаваната информация в ИС „Бизнес статистика“.

През годината продължи дейността по изграждане на ИС „Каталог на данните“. Системата ще съдържа информация за всички налични структурни и референтни метаданни в НСИ и ще осигури универсален, стандартен инструмент за систематизиране на данните на НСИ. ИС „Каталог на данните“ ще се превърне в централизиран каталог за структурни и референтни метаданни, който достъпва всички информационни системи от гледна точка на документирането на правата за достъп. Целта е, използвайки първоизточниците на данни и валидирайки първичните данни, да се намалят излишните, противоречиви или грешни данни и да се поддържа качеството на информацията на възможно най-високо ниво, а чрез систематизиране на данните в Каталога, да се намали броят на дублиращите се данни в различните изследвания. Системата ще играе роля за интегрирането на наличните източници на информация и ще има възможност да приема информация посредством стандарт за обмен на данни.

През 2024 г. НСИ продължи разработването на уеб базирани приложения, които да заменят сега действащите десктоп приложения с цел удобен и лесен начин за въвеждане на данните, достъпност на всякакви устройства и високо ниво на защита и сигурност на данните. Пример за това са уеб приложенията „Наблюдение на домакинските бюджети“, „Годишен отчет на предприятията, извършващи горскостопанска дейност“ и модулите на уеб базираното приложение за ИС „Култура“. През годината бяха въведени в експлоатация новите уеб приложения „Годишен отчет на земеделските стопанства“ и „Наблюдение на работната сила“, които замениха съответните десктоп приложения и започна реалното събиране на данни с тях.

През годината НСИ разработи код на програмния език R за обработка на административни данни от МЗХ и за изчисление на средни цени за земеделската земя и арендата.

Дейност 2.1.4. Използване на повече административни и нови източници на данни

През 2024 г. продължи взаимодействието с институциите за използването на административни данни за нуждите на производството на статистическа информация. Националният статистически институт продължи доброто си сътрудничество при обмена на данни както с органите на статистиката, така и с министерства, държавни агенции и други ведомства.

През годината бяха осъществени контакти, включително срещи, с различни администрации и организации във връзка с необходимостта от административни данни за изпълнението на новите изисквания на националното и европейското законодателство. Съгласно препоръките на ОИСР за предоставяне на месечна информация за регистрираните леки автомобили бяха проведени срещи с Главна дирекция „Национална полиция“ към МВР, чрез които се оптимизираха възможностите за предоставянето на информация. Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ) започна надграждане на Интегрираната информационна система ВеГИС за създаване на справка за автоматизиране на процеса по предоставяне на информация от БАБХ на НСИ за целите на националната и европейска статистика. През 2024 г., заедно с изследването за средните цени на земята и арендата в селското стопанство, паралелно се проведе експериментален анализ с административни данни, предоставени от Министерството на земеделието и храните, за средните цени на арендата на земята,

групирани по начин на трайно ползване и по области. Целта на анализа е установяване на възможността за бъдещо използване на административните данни. В областта на статистиката на потребителските цени, при регулярното производство на данните за индексите на цените на лекарствата, повлияващи сърдечно-съдовата система, закупени с рецептурна книжка, по позитивен списък на НЗОК, се премина към използване на административен източник - Национална здравна информационна система. В допълнение, във връзка с проучване възможността за използване на административни данни в областта на банковите услуги беше създадена работна група между НСИ, БНБ и Асоциацията на банките.

2.2. Цел 2: Високо качество и доверие в официалната статистика

Дейност 2.2.1. Засилване на комуникацията със заинтересованите страни

С цел намаляване тежестта върху респондентите и през 2024 г. продължи взаимодействието с институциите за използването на административни данни за производството на статистическа информация.

През май 2024 г. съвместно с Националното сдружение на общините в Република България беше проведено обучение на представители на общините по изследвания за околната среда, като основната цел беше методологично подпомагане на общинските администрации чрез представяне както на същността и контекста на статистиката за околната среда, така и на конкретни практически указания за попълването на формулярите по изследванията и работата с информационната система „Статистика на околната среда“.

Основен канал за разпространение на статистическата информация и лесен достъп до нея е сайтът на НСИ. Средният брой посещения на ден е 7 845.

През годината бяха публикувани на български и на английски език 1 252 таблици с динамични редове, съответните таблици с последни актуални данни и метаданни в 46 статистически рубрики, по 290 прессъобщения на език, 167 новини, както и обявите за 99 конкурса и 1 търг.

Броят на публикуваните прессъобщения с регионални статистически данни към момента на отчитане е 734.

Динамичните редове, предизвикали най-голям интерес и свалени най-много пъти през годината, са месечните данни на английски език от областите:

- Индекси на потребителските цени;
- Индекси на промишленото производство и на оборота в промишлеността;
- Индекси на строителната продукция.

Топ 3 при публикациите, изтеглени от сайта на НСИ в дигитален формат, са:

- Класификация на икономическите дейности (КИД - 2008);
- Пътнотранспортни произшествия в Република България;
- Статистически справочник Преброяване 2021.

Наблюдава се интерес и към дигиталните копия на най-ранните издания на Статистическия годишник, чийто първи брой датира от 1909 година.

Прессъобщенията, предизвикали най-голям интерес през годината, са за инфлацията и индексите на потребителските цени, за населението и демографските процеси, както и за наетите лица и средната брутна работна заплата.

Започна публикуване на месечни данни за индекси на оборота в услугите и индекси на производството в услугите в рубрика „Краткосрочна бизнес статистика“.

Дейност 2.2.2. Включване и активно участие на обществото

В изпълнение на цел 2 „Високо качество и доверие в официалната статистика“ от 2020 г. НСИ включи в инструментариума си за популяризиране на статистическата институция и нейната дейност организирането на изложби на открито. През 2024 г. изложбите бяха 7 на тема: „Младежите на България в европейското семейство“, и бяха представени в София, Варна, Велико Търново, Враца, Пловдив, Бургас и Благоевград. Многобройната публика на всички от градовете имаше възможност да намери отговори на любопитни въпроси: кой е „най-младият“ град в България, какъв е дялът на заетост на младите хора у нас в различните възрастови групи от 16 до 29 години, колко са висшистите, какви са интересите им. Посещаемостта се измери чрез организирането на съпътстващи инициативи - QR викторина и игра „Сканирай и спечели!“.

Дейност 2.2.3. Открито управление на качеството

Откритото управление на качеството на европейската статистика е приоритетно направление в развитието на ЕСС. Управлението на качеството на европейската статистика изисква всички държави членки ефективно да прилагат законодателството в областта на статистиката и принципите на Кодекса на европейската статистическа практика.

През годината НСИ разработи методика „Статистика и сметки в околната среда“, която включва методологични и практически насоки за екологичната статистика и производството на сметки за околната среда, ефектът от чието прилагане е подобряване на цялостния статистически процес и качеството на данните. Подобри се и качеството на данните за екологичните стоки и услуги, докладвани съгласно Регламент (ЕС) № 691/2011 относно европейските икономически сметки за околната среда, чрез ревизия на пълния динамичен ред, включително последната отчетна година. Дейностите бяха изпълнени в рамките на проект „Разработване на методика за статистиката и сметките за околната среда и пилотното ѝ прилагане за ревизия на данните за екологичните стоки и услуги“, финансиран от ЕС.

В изпълнение на проект на ЕК „Енергийна статистика: подкрепа за Енергийния съюз и допълнително дезагрегиране на крайното потребление на енергията“, НСИ разработи и внедри методология и изследване за детайлизиране на данните за крайното потребление на твърди биогорива за енергийни нужди (съгласно Регламент (ЕС) № 2018/1099) и за крайното потребление в сектор транспорт (съгласно Регламент (ЕО) № 1099/2008).

През годината НСИ продължи работата по методологията и инструментариума за новия модул „Сметки за екосистемите“ във връзка с предстоящото приемане на изменението на Регламент (ЕС) № 691/2011 относно европейските икономически сметки за околната среда, както и внедри методология и изследване за водорода, в изпълнение на изискванията на Регламент (ЕО) № 1099/2008 относно статистиката за енергийния сектор.

През месец юни бе проведен семинар Годишна среща „Статистика за околната среда и енергетиката“ с участието на експерти от всички ОСИ. Основната цел на мероприятиято беше подобряване на работата чрез повишаване на експертния капацитет в ОСИ, а в резултат - подобряване на качеството на статистическите данни.

В областта на статистиката на потребителските цени бяха актуализирани и изпратени в Евростат инвентаризацията на източниците и методите за производството на ХИПЦ, на индексите на цените на жилища и показателите за продажбите на жилища, както и доклада за използваните източници и методи за събиране на информация, необходима за изчисляване на паритетите на покупателната способност.

2.3. Цел 3: Преход от статистически данни в статистическа информация с добавена стойност

Дейност 2.3.1. Модерна и ефективна комуникация

През 2024 година НСИ продължи и затвърди добрата съвместна работа с

националните и регионалните медии. В този период бяха публикувани на сайта на НСИ и разпространени до медиите над 290 прессъобщения със статистическа информация и анонси на актуални статистически данни и 150 новини от различни национални и международни събития. НСИ продължава да изпраща информационните прессъобщения на пресцентровете на министерства и други институции, както и на българските посолства в чужбина - традиция, продължаваща вече 20 години.

През годината започна анонсирането на статистически данни, които се публикуват на сайта без прессъобщения. Анонсите съдържат кратка информация за данните и най-важните числа.

През септември бяха обявени данни от последното изследване от програмата на Преброяване 2021 - Бюджет на времето. С това приключи дейността по създадената през 2019 г. комуникационна стратегия за популяризиране на преброяването.

И тази година съвместно с УНИЦЕФ по повод 1 юни - Деня на детето, беше подготвена публикация със статистически данни за децата.

През годината продължиха дейностите за целенасочено противодействие на фалшивите новини, свързани със статистически данни и дезинформацията. НСИ взе участие в няколко срещи, свързани с инициативата на Европейската комисия „Българска коалиция срещу дезинформацията“, която представлява партньорство между български и европейски институции, журналисти, представители на неправителствения сектор и академичните среди.

Националният статистически институт получава периодични запитвания за данни от групата журналисти Factcheck.bg за предоставяне на статистическа информация за теми, за които се разпространяват фалшиви новини.

Продължи работата за по-голямо присъствие в социалните мрежи. През годината започна публикуването на новини и в Instagram, където в профила на НСИ има близо 300 поста. Най-развитият профил на НСИ в социалните мрежи е във Фейсбук. През годината броят на последователите на Фейсбук страницата на НСИ надхвърли 13 000 души.

И през 2024 г. НСИ продължи да използва новите технологии с цел оптимизиране на разпространението на произвежданата информация. Наред с обслужването на потребителите и уебсайта основни канали за комуникация с потребителите бяха социалните мрежи, често използвани за информиране на обществеността и получаване на обратна връзка при обявяване на резултати от статистическите изследвания и събития, провеждани от НСИ или с участието на представители на НСИ.

Богатата по обем и съдържание статистическа информация в прессъобщенията и периодичните публикации захранва държавните институции, бизнеса, академичната общност и цялото общество с навременна, обективна, полезна и с европейско качество статистическа информация за текущото състояние на различните икономически, социални, образователни и културни дейности в страната. Издадените 17 публикации - печатни и електронни (на сайта на НСИ), са двуезични - на български и английски език, с включени данни на национално и регионално ниво от различни статистически области. „Статистически годишник 2023“, „Статистически справочник 2024“ и сп. „Статистика“ обхващат в цялост статистическата информация и задоволяват нуждите на различните категории потребители.

Дейност 2.3.2. Нови потребителски ориентирани статистически продукти и услуги

През 2024 г. НСИ продължи работа по изграждането на ИС „Единна входна точка НСИ“. Информационната система ще бъде използвана като портал за вход към конкретни информационни системи на НСИ от страна на потребителите за въвеждане на съответните отчети. Потребителите ще имат по-лесен достъп и по-голяма лекота на използване на всички приложения и услуги, от които се нуждаят. Целта на портала е осигуряване на единен вход, след което потребителя ще може да работи в интегрираните към нея системи без да е необходима повторна идентификация и

авторизация. По този начин респондентите ще бъдат облекчени по отношение на предаването на информация за съответните изследвания на НСИ.

В настоящата система „Единна входна точка НСИ“ ще бъдат интегрирани ИС „Бизнес статистика“, ИС „Бизнес цикли“ и ИС „Статистика на околната среда“, съответно потребителят ще има директен достъп до тях през новата информационна система. В рамките на проекта ще бъдат реализирана още и интеграция с външни системи, както и свързаност с RegiX - средата за междурегистров обмен на Министерство на електронното управление. Предвижда се в бъдеще в системата да бъдат интегрирани и останалите системи на НСИ, които се използват от външни потребители за въвеждане на отчети/анкети. Това ще доведе до елиминиране на излишната административна тежест за бизнеса и най-вече на предприятията от категориите микропредприятия, малки и средни предприятия.

Съгласно изискванията на Евростат през 2024 г. продължи ориентиране на производството на статистиката на външната търговия със стоки към информационните нужди на потребителите чрез по-широко използване на наличните в НСИ данни от ИС „Статистически бизнес регистър“ за съставяне на нови показатели.

В отговор на нарастващите нужди на различните потребители за навременна информация, НСИ започна надграждане на ИС „Външна търговия“ чрез добавяне на модул „Макроданни“ с цел формиране на различни статистически изходи, което ще осигури бърз и удобен онлайн достъп за предоставяне на данни за износа и вноса на стоки, чрез използване на съвременни и сигурни ИТ решения и средства.

Дейност 2.3.3. Леснодостъпна и разбираема статистика

Инициативите за повишаване на статистическата грамотност и култура, по които НСИ работи от години, продължиха, като бяха организирани и проведени: Седмата европейска олимпиада по статистика за ученици, Конкурсът за статистическо есе за ученици и изложбите в Галерия на открито „Младежите на България в европейското семейство“. В олимпиадата се включиха 523 отбора от 148 образователни центрове в страната, в Конкурса за статистическо есе - 56 ученици от 20 града. За втори път беше организирано състезанието DATATHON, в което се включиха 27 отбора от 11 града в България. Изложбите на НСИ бяха показани в София, Варна, Велико Търново, Враца, Пловдив, Бургас и Благоевград. Започна организацията и регистрирането на участниците в Осмата европейска олимпиада по статистика. Масовото участие в статистическите инициативи е убедително доказателство, че НСИ работи в правилна посока и привлича с всяка изминала година все повече и повече млади хора, които разширяват знанията и уменията си по статистика.

Дейност 2.3.4. Условия за активно участие на медиите

Медиите са ключова заинтересована страна, важен партньор и основен потребител на данни за НСИ. Институтът залага на открита, навременна и ефективна комуникация с тях. Една от основните политики в това отношение, залегнала и в Кодекса на Европейската статистическа практика, е равнопоставеността на медиите, заедно с всички потребители, при разпространението на статистически продукти и услуги. Това означава, че медиите са предварително уведомени кои данни кога ще бъдат публикувани чрез Календара за разпространение, обявяван в началото на всяка година, както и получават прессъобщенията винаги в един и същи момент. Тази политика беше строго следвана и през 2024 година.

Медиите бяха естествен партньор на НСИ за популяризиране на дейността на институцията. През годината бяха проведени множество срещи и интервюта, беше отговаряно на техни запитвания или проактивно им беше предоставяна информация, свързана с разработвани и актуални теми. Непрекъснато се установяват нови контакти и нови медии и журналисти се запознават с работата на НСИ и значението на статистическата информация за обществото.

2.4. Цел 4: Активно сътрудничество с национални и международни партньори

Дейност 2.4.1. Насърчаване на партньорствата на национално ниво

През 2024 г. в областта на статистиката на потребителските цени НСИ взе активно участие съвместно с Министерството на финансите, Министерството на икономиката и индустрията и Комисията за защита на потребителите в провежданите дискусии на национално ниво относно обмена на информация и намирането на механизъм за мониторинг на цените съгласно Националния план за въвеждане на еврото в Република България, приет с Решение на Министерски съвет № 797, и регламентирани институционални задължения в Закона за въвеждане на еврото в Република България.

През 2024 г. в областта на статистиката на селското и горското стопанство експертите на НСИ участваха заедно с другите партньорски организации в дейностите по подобряване на взаимодействието в рамките на Националната статистическа система. Служителите на НСИ присъстваха на заседания на Националния комитет по системата за земеделска счетоводна информация, на Комитета за наблюдение на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023 - 2027 г., на Комитета за наблюдение на Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури 2021 - 2027 година. Експерти от НСИ взеха участие в работната група за изготвяне на предложения и допълнения на Наредба № 3 за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани, както и в работна среща с представители на ЕК относно преобразуване на системата за земеделска счетоводна информация в система за информация за устойчивостта на земеделските стопанства.

През годината продължи сътрудничеството и стратегическото партньорство при обмен на данни между Министерството на образованието и науката (МОН) и Националния статистически институт въз основа на споразумение, подписано между двете институции през 2018 година. Информационният обмен се осъществява от междуведомствен експертен съвет с представители на МОН и НСИ.

Дейност 2.4.2. Разширяване на международното сътрудничество

През 2024 г. дейностите в областта на международното сътрудничество отново бяха насочени към утвърждаване имиджа на НСИ като отговорен и активен партньор както в рамките на Европейската статистическа система (ЕСС), така и в редица международни организации, сред които Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), Организацията на обединените нации (ООН), Организацията за черноморско икономическо сътрудничество (ОЧИС), Международната организация на труда (МОТ), Световната здравна организация (СЗО) и други.

И през тази година пълноправното членство на страната ни в Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) беше основен приоритет за институцията. НСИ е водеща институция при прегледа по Препоръката на Съвета за добра статистическа практика (OECD/LEGAL/0417) в рамките на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката.

В периода 26 - 28 март 2024 г. в НСИ се проведе втора мисия на Организацията - партньорска проверка с участието на представители на дирекция „Статистика и данни“ на ОИСР и експерти от Гръцката статистическа служба (ELSTAT), Статистическата служба на Нова Зеландия и Националната банка на Белгия за оценка на напредъка, постигнат от Националната статистическа система при изпълнението на препоръките, направени от ОИСР по време на първата за България техническа мисия, проведена през м. март 2023 година. Партньорската проверка приключи с единодушна висока оценка за работата на НСИ, качеството, дълбочината и обхвата на дейността на българската статистика, както и напредъка, постигнат през последната година. Високо беше оценено и сътрудничеството и добрата координация между НСИ, БНБ и другите органи на статистиката.

На 17 - 18 юни 2024 г. в централата на ОИСР в Париж делегация от НСИ и БНБ, водена от председателя на НСИ, взе участие в 21-вото заседание на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката към ОИСР. По време на заседанието се проведе официалното изслушване на българската делегация в рамките на прегледа по присъединяване на България към Организацията. През месец август с официално писмо от председателя на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката г-н Геир Акселсен, председателят на НСИ беше информиран за успешното приключване на прегледа по присъединяването на България към Комитета. НСИ получи висока оценка за добре развитата правна и институционална рамка, солидната инфраструктура от данни, поддържаните регистри, както и дългогодишния опит на служителите в провеждането на теренни изследвания и преброявания, гарантиращ висока степен на отговор от респондентите, дори и при доброволните изследвания, в съответствие с най-добрите практики и стандарти на ОИСР.

В допълнение, НСИ е идентифициран като партнираща институция при изготвянето на самооценки за 17 технически прегледа по правните инструменти на ОИСР в рамките на различни тематични комитети. В този контекст институтът продължи да осигурява необходимата навременна и достоверна информация на българските ведомства за провеждането на въпросните прегледи, като в допълнение представители на НСИ взеха участие в изслушването на България пред Комитета по политика за регионално развитие и Работната група „Национални експерти по показателите за науката и технологиите“ към Комитета за научна и технологична политика.

В изпълнение на дейностите, заложи в Националната пътна карта с дейности по сътрудничество с ОИСР за периода от 2023 г. до 2025 г., бяха организирани три комуникационни събития - кръгли маси на тема „Националният статистически институт като пълноправен член на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката на ОИСР“ през месец юни в Югозападния район за планиране, през месец септември в Югоизточния район за планиране и през месец декември в Северния централен район за планиране с участието на ТСБ, местни органи на управление, териториални офиси на централната администрация, работодателски организации и НПО. Целта на кръглите маси е запознаване с дейността на НСИ и постигнатия напредък в рамките на процеса по присъединяване към Комитета по статистика на ОИСР, както и обсъждане на възможностите за сътрудничество между институциите и необходимостта на местната власт и бизнеса от статистически данни.

Ролята на официалната статистика при кандидатстването за членство в регионални и международни организации и опитът на НСИ в процеса на присъединяване към Комитета по статистика и политики в областта на статистиката на ОИСР беше споделен от председателя на НСИ и по време на 19-ата Международна конференция на младите учени, организирана от Университета за национално и световно стопанство на 7 и 8 ноември 2024 година.

И през тази година НСИ беше активен партньор в рамките на Европейската статистическа система (ЕСС). Страната ни отново беше представена и в трите редовни заседания на Комитета на Европейската статистическа система (КЕСС) - в гр. Люксембург, Люксембург, и гр. Талин, Естония. На тези заседания в рамките на процедурата по комитология бяха разгледани и приети общо 13 акта за изпълнение. Непосредствено преди последното за годината заседание на КЕСС през октомври, традиционно се проведе и срещата на генералните директори (109-а конференция DGINS) на тема „Очертаване на нови граници на официалната статистика“.

Сред по-важните форуми в рамките на ЕСС през годината бяха международната конференция в гр. Брюж, Белгия (2 - 3 май 2024 г.), посветена на статистическата грамотност на тема „Към по-грамотно статистическо бъдеще“, която се проведе в рамките на Белгийското председателство на Съвета на ЕС, както и срещата на ръководителите на европейските статистически институти на тема „Разработване на визия за развитието на Европейската статистическа система до 2030 година“, проведена

в гр. Балатонфюред, Унгария (12 - 13 септември 2024 г.) в рамките на унгарското председателство на Съвета на ЕС.

Председателят на НСИ беше модератор на сесия на тема „Внедряване на интелигентни статистически изследвания“ по време на 11-ата Европейската конференция за качество в официалната статистика, която се проведе в Ещорил, Португалия, в периода 4 - 7 юли 2024 година. Събитието беше организирано от Португалската статистическа служба в тясно сътрудничество с Евростат под мотото „Официалната статистика като стълб на демокрацията“.

На 15 и 16 октомври 2024 г. председателят на НСИ взе участие в Конференция на производителите и ползвателите на европейска статистика „Отвъд БВП: минало, настояще, визия за бъдещето“. Събитието се организира съвместно от Евростат и Европейската централна банка под егидата на Европейския статистически консултативен комитет (ESAC) с цел да подобри диалога между производителите, методолозите и ползвателите на европейска статистика чрез идентифициране на изискванията на потребителите, споделяне на най-добрите практики за производство на официална статистика и проучване на иновативни идеи за събиране и анализ на данни. Домакини на конференцията бяха Френската национална статистическа служба и Централната банка на Франция (Банк дьо Франс).

През 2024 г. представители на НСИ продължиха да участват в заседанията на различни работни групи в областта на статистиката на европейско и национално ниво. Както обикновено, сред особено важните международни заседания бяха тези на Работна група „Статистика“ на Съвета на ЕС (CWPS) в Брюксел. На всички присъствени заседания НСИ имаше представител, като на различни етапи от работата подкрепа оказва Постоянното представителство на Република България към ЕС.

През първата половина на 2024 г. председателството на Съвета на ЕС пое Белгия. Белгийското председателство съвпадна с края на легислатурата на Европейския парламент. Председателството работеше по 4 законодателни досиета: Регламент за изменение на Регламент (ЕС) № 691/2011 по отношение на въвеждането на нови модули за икономическите сметки за околната среда; Регламент за изменение на Регламент (ЕО) № 223/2009 относно европейската статистика; Регламент относно европейската статистика за населението и жилищния фонд; Регламент за Европейската статистика на пазара на труд основана на данни от предприятията. През този период и по четирите досиета Корепер прие мандати за преговори с Парламента и бяха проведени успешни триалози.

НСИ постигна целите си, поставени в началото на преговорите, заложи в Рамковите позиции, утвърдени от председателя на НСИ и приети от Министерския съвет.

Председателството от 1 юли до края на 2024 г. пое Унгария. Тогава започна работа и новият състав на Парламента. Основната дейност на Работната група беше насочена към финализирането на приемането на проекта на Регламент за изменение на Регламент (ЕО) № 223/2009 относно европейската статистика, който е основният законодателен акт, определящ работата на Европейската статистическа система. На 5 ноември 2024 г. Съветът на ЕС прие официално Регламента за изменение на Регламент (ЕО) № 223/2009. Измененият регламент подобрява достъпа на националните статистически органи до административни източници. Освен това за първи път регламентът включва изискване за предоставяне на достъп до данни на частни държатели за съставяне на официална статистика, като същевременно се гарантира защитата на чувствителната информация и се намалява отчетната тежест за предприятията. Други ключови характеристики на изменения Регламент (ЕО) № 223/2009 включват насърчаване на обмена на данни между статистическите органи на държавите - членки на ЕС, както и превръщането на иновативната и експерименталната статистика в неизменна част от основната им дейност.

На същата дата Съветът на ЕС официално прие и Регламент за изменение на Регламент (ЕС) № 691/2011 по отношение на въвеждането на нови модули за

икономическите сметки за околната среда. Новите правила разширяват обхвата на европейските икономически сметки за околната среда, като въвеждат сметки за горското стопанство, сметки за екосистемите и сметки за субсидиите, свързани с околната среда. Измененият регламент има за цел да се предоставя по-добра информация за Европейския зелен пакт, за да се подпомогне наблюдението и оценката на напредъка на ЕС в постигането на неговите екологични цели.

През 2024 г. трима експерти от НСИ взеха участие в присъствени обучения в рамките на Европейската програма за обучения в областта на статистиката (ESTP) на тема: „Европейската статистическа система - структура и начин на работа“ (гр. Копенхаген, Дания); „Платежен баланс - въвеждащ курс“ (гр. Париж, Франция), „Европейска система от сметки 2010 - национални сметки“ (гр. Люксембург, Люксембург). Още 6 експерти взеха участие в общо 5 курса и уебинари онлайн.

През годината трима експерти на НСИ взеха участие в обучения, организирани от Joint Vienna Institute и Международния валутен фонд в гр. Виена, Австрия, на тема: „Институционални секторни сметки - курс за напреднали“ и „Статистика на околната среда и изменението на климата с макро значение“.

Три експерти взеха участие в Обучителен курс на тема „Национални сметки“, организиран от Евростат с домакин Националният статистически институт на Румъния (гр. Букурещ, Румъния).

НСИ продължи да участва активно във всички международни форуми и дискусии, засягащи актуалните предизвикателства и възможности пред официалната статистика.

По линия на сътрудничеството с Икономическата комисия на ООН за Европа (ИКЕ на ООН), през м. юни 2024 г. ръководството на НСИ участва в 72-рата пленарна сесия на Конференцията на европейските статистици (КЕС), която се проведе в гр. Женева, Швейцария. Тази година пленарното заседание беше проведено съвместно с Експертния комитет на ООН за Европа за управление на геопространствена информация (UN-GGIM Europe), който играе водеща роля в определянето на насоките за развитие на геопространствена информация. Разглежданите теми по време на тазгодишното заседание включваха: интегрирането на геопространствени и статистически данни, употребата на изкуствен интелект, големи езикови модели и машинно обучение при разработването на официална статистика и геопространствени данни, свързването на данни между различни области и източници.

Председателят на НСИ представи страната и на 55-ата сесия на Статистическата комисия на ООН (СКООН), проведена от 27 февруари до 1 март 2024 г. в гр. Ню Йорк. По същото време се състоя и форум на високо равнище, на който беше обсъдено прилагането на фундаменталните принципи на официалната статистика.

В периода 11 - 15 ноември 2024 г. в гр. Меделин, Колумбия, се проведе Световният форум за данни на ООН, в който участие взе председателят на НСИ. Паралелно със Световния форум за данни се проведе и заседание на Групата на високо равнище за партньорство, координация и изграждане на капацитет за статистика за Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие на ООН (HLG-PCCB), на която председателят на НСИ е член като един от петимата представители за региона на Северна Америка и Европа. В рамките на годината бяха проведени още четири заседания на Групата за обсъждане на подготовката на следващия Световен форум за данни на ООН през 2026 година, глобални инициативи, свързани с финансирането на данни и статистики, както и необходимостта от ревизиране на Глобалния план за действие от Кейптаун.

През 2024 г. НСИ продължи членството си в Международния статистически институт (ISI) и Международната асоциация за официална статистика (IAOS). Председателят на НСИ взе участие в 19-ата Конференция на Международната асоциация за официална статистика и Международния статистически институт, която се проведе в Мексико от 15 до 17 май 2024 г. под мотото „Да подобрим вземането на решения за всички“. В първия ден от конференцията той модерира сесия с актуална и

за България тема „Преминване от преброяване, базирано на регистри, към създаването на Статистически регистър на населението“.

Председателят на НСИ и експерти от НСИ взеха участие в заседание на Работната група по обмен на статистически данни и икономическа информация към Организацията за черноморско икономическо сътрудничество (ОЧИС), което се проведе във виртуален формат. Целта на срещата беше представяне на окончателния вариант на общата публикация с основни икономически и социални индикатори за страните от черноморския регион, изготвена от Координационния център за обмен на статистически данни и икономическа информация на ОЧИС по данни на националните статистически институти на държавите членки. Публикацията е достъпна на сайта на ОЧИС.

На 4 и 5 юли 2024 г. в гр. Брюксел се проведе Международна конференция за измерване на новите форми на заетост, съвместно организирана от Евростат и Международната организация на труда (МОТ). В събитието от страна на България участие взе заместник-председател на НСИ. Международната конференция предостави възможност за обсъждане на ключови въпроси в областта на трудовата статистика, както и за обмяна на опит в измерването на заетостта на национално и международно ниво.

Заместник-председател на НСИ беше избран за член на Изпълнителния борд на Комитета по парична и финансова статистика и статистиката на платежния баланс (CMFB) за мандат 2025 - 2026 г. след проведена изборна процедура сред членовете на Комитета. Комитетът е създаден с Решение на Съвета на ЕС от 25 февруари 1991 година с цел да подпомага ЕК при съставянето и въвеждането на многогодишна работна програма по отношение на паричната и финансовата статистика и на статистиката на платежния баланс.

На 21 октомври 2024 г. представители на Регионалния офис за Европа на Световната здравна организация (СЗО) посетиха НСИ и се срещнаха с председателя на НСИ и началници на отдели от дирекция „Демографска и социална статистика“ и дирекция „Бизнес статистика“. Екипът на СЗО беше в България във връзка със стартирането на анализа на пазара на труда в областта на здравеопазването, чието провеждане е една от дейностите, заложи в подписаното двугодишно споразумение за сътрудничество между Регионалния офис за Европа на СЗО и Министерството на здравеопазването на Република България за периода 2024 - 2025 година. Гостите се запознаха с изследванията, които НСИ провежда в областта на здравеопазването и пазара на труда, и оцениха високо осигуряваните от НСИ данни, както и дългогодишното добро сътрудничество на НСИ и СЗО в областта на статистиката на общественото здравеопазване.

През 2024 г. НСИ успешно приключи изпълнението на 10 проекта, финансирани с целеви субсидии от ЕК и съфинансирани от държавния бюджет в областта на демографската и социалната статистика, бизнес статистиката и многоотрасловата статистика. През годината НСИ кандидатства, сключи и предстои да подпише договори с ЕК за 11 нови проекта, които е предвидено да се изпълняват през периода 2024 - 2026 година. Привлеченото финансиране от тях е 680 000 евро или близо 1 400 000 лева.

През изминалата година беше направено представяне на работата по четири проекта, финансирани от ГД Евростат, като по този начин колегите от ЦУ и ТСБ имаха възможност да се запознаят с етапите по кандидатстване, изпълнение и отчитане на споразуменията за субсидия.

Дейност 2.4.3. Подобряване на обхвата на споразуменията и партньорствата

Националният статистически институт продължи да води последователна политика за развитие на двустранното сътрудничество със страните от Европейската политика на добросъседство - група „Изток“, група „Юг“ и страните от Западните Балкани.

В рамките на инструмента за предприсъединителна помощ IPA 2019, НСИ

продължи работата в областта на макроикономическата статистика със Статистическата служба на Косово в сътрудничество и като част от консорциум с фирма GOPA Worldwide Consultants (водещ партньор), Статистическата служба на Нидерландия и Статистическата служба на Финландия. Целта на проекта е подпомагане на Косово при осигуряването на надеждни данни за изчисляване на паритети на покупателната способност (ППС) и пълноправното включване на страната в редовните статистически наблюдения в областта на ППС. В тази връзка през месец февруари беше осъществена последната експертна мисия в Косово.

През месец юли НСИ подаде проектно предложение на тема „Организиране на обучителен курс в областта на статистиката за млади статистици от Западните Балкани“, който да бъде финансиран от Програма „Българска помощ за развитие“ на МВнР. Предвидено е в него да вземат участие млади статистици от статистическите служби на Албания, Сърбия, Република Северна Македония, Черна гора, Босна и Херцеговина и Косово (по двама участници от всяка страна), както и двама млади статистици от НСИ, с което се цели създаване на добри професионални контакти и условия за бъдещо сътрудничество между статистиците от региона.

НСИ има двустранни споразумения за сътрудничество в областта на статистиката с Армения, Беларус, Грузия, Молдова, Палестина, Азербайджан, Сърбия, Република Северна Македония, Хърватия, Румъния. Българската страна си сътрудничи с тези държави на базата на тригодишни планове с дейности. През 2024 г. стартира подготовката на План за съвместни дейности между НСИ и Държавния комитет по статистика на Република Азербайджан за следващия тригодишен период.

По покана на изпълнителния директор на Националния статистически офис на Република Грузия, председателят на НСИ и един от заместник-председателите, взеха участие в регионална конференция на тема „Ускоряване на напредъка към приобщаващо развитие чрез статистика, основана на пола“, която се проведе на 25 и 26 юли в Тбилиси. Научният форум беше основна част от събитията, отбелязващи 105-ата годишнина от създаването на грузинската статистика и 25-ата годишната от събирането на статистически данни, основани на пола, в Грузия.

По покана на председателя на Гръцката статистическа служба (ELSTAT), председателят на НСИ присъства на откриването на щанда на ELSTAT на 88-ия Солунски международен панаир. По време на тази визита беше подписан Меморандум за разбирателство между двете институции и бяха обсъдени нови области от взаимен интерес, както и възможности за бъдещо развитие на традиционно добрите отношения между статистическите служби на двете държави. През втория ден на посещението си в Солун председателят на НСИ участва в дискусия на тема „Изисквания за дезагрегиране на данни в подкрепа на публичните политики за устойчива местна интеграция в Югоизточна Европа“.

През 2024 г. се осъществи първата официална среща между ръководството на НСИ и Националното статистическо бюро на Китай. Един от заместник-председателите на НСИ беше част от делегация на Българската търговско-промишлена палата, която заедно с Посолството на България в Пекин организира посещение в Китай по повод 75-ата годишнина от установяването на дипломатическите отношения между двете държави.

През ноември 2024 г. в гр. Букурещ, Румъния, се проведе 17-ата Международна конференция по приложна статистика, организирана от Националния статистически институт на Румъния и Факултета по икономическа кибернетика, статистика и информатика на Букурещкия икономически университет. По покана на организаторите, председателят на НСИ участва в научния комитет, а заместник-председателят д-р Свилен Колев беше модератор на първата сесия на конференцията, посветена на предизвикателствата и възможностите пред официалната статистика и изнесе презентация на тема „Иновативни практики, приложени в НСИ на България в резултат на препоръките от третия кръг партньорски проверки в ЕСС“.

В областта на статистика на потребителските цени в началото на 2024 г. бяха

подписани споразумения с четири големи търговски вериги за предоставяне на данни за сделките, разчетени от фискални устройства (касови апарати), наречени „сканирани данни“. Започна и регулярното предоставяне на данните, които ще бъдат използвани като източник на информация за индексите на потребителските цени. Също така в областта на банковите услуги е създадена работна група между НСИ, БНБ и Асоциацията на банките, която има за цел да изследва влиянието на банковите такси върху потреблението и върху потребителската кошница.

През 2024 г. стартира дейност по актуализация на Споразумението за сътрудничество и стратегическо партньорство при обмен на информация между Министерството на образованието и науката и Националния статистически институт във връзка с настъпили нормативни изменения и структурни промени в двете институции. В резултат от съвместната дейност през периода септември – декември 2024 г. беше изготвен проект на ново Споразумение между МОН и НСИ, заедно с приложения към него.

3. ОТЧЕТ ПО ТЕМАТИЧНИ ОБЛАСТИ

3.1. Демографска и социална статистика

Преброяване на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 година

В изпълнение на Регламент (ЕС) 2017/712 на Комисията за определяне на референтната година и програмата за статистическите данни и за метаданните за преброяването на населението и жилищния фонд, както е предвидено в Регламент (ЕО) № 763/2008 на Европейския парламент и на Съвета, Националният статистически институт осигури референтна инфраструктура за съхранение на данните от преброяването по съдържание, обхват и структура, определени в Регламента, както и изгради връзки между националната инфраструктура и CensusHub. До края на март 2024 г. данните от преброяването на населението и жилищния фонд в България бяха изпратени на Евростат, както и съпътстващите ги метаданни и доклад за качество.

През 2024 г. приключи работата по шестата вълна на хармонизираното европейско изследване „Бюджет на времето на населението“. Данни и метаданни от изследването са предоставени на Евростат, както и са публикувани в ИС Инфостат.

Демографска статистика

В областта на демографската статистика основен приоритет през 2024 г. беше провеждането на статистическите изследвания, включени в Националната статистическа програма. Направена беше регулярната обработка и производство на данни по изследванията на раждаемостта, смъртността, миграцията, брачността и бракоразводността, които осигуряват необходимата информация за изчисляване на броя и структурите на населението, и на основните демографски показатели в съответствие с изискванията на Регламент № 1260/2013 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската демографска статистика. Данните за референтната 2023 г. бяха публикувани и предоставени на ЕК в съответствие със заложените срокове. Осъществена беше работа по изготвянето и предоставянето на данни съгласно чл. 5, 6 и 7 от Регламент № 862/2007 на Европейския парламент и на Съвета за „Статистика относно предотвратяването на незаконното влизане и пребиваване“, „Статистика на разрешенията за постоянно пребиваване и постоянно пребиваващите граждани на трети страни“ и „Статистика относно връщанията“ с източник МВР. НСИ продължи да предоставя данни на Евростат по чл. 4 от Регламент № 862/2007 на Европейския парламент и на Съвета за „Статистика относно международната закрила“ с източник ДАБ. През годината бяха осигурени данни по проект „Статистика на европейските градове“.

Продължи предоставянето на седмични данни на ЕК за умиранията, както и публикуването на седмични данни за умиранията на сайта на НСИ, веднъж месечно, 10 дни след края на последната референтна седмица от месеца.

В областта на населението и демографските процеси бяха подготвени и предоставени данни по въпросници на МОТ, Световната здравна организация, както и по съвместни въпросници на Евростат, ООН и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие. През отчетната 2024 г. продължи проверката и корекцията на различни документи, доклади и стратегии на други държавни институции. През 2024 г. НСИ подготви и зареди данни за Национална стратегия за интеграция на ромите.

През 2024 г. се извърши доброволно събиране на данни за броя на избирателите с право на глас на изборите за Европейски парламент през 2024 година.

Пазар на труда

През 2024 г. започна провеждането на допълнителния модул към Наблюдението на работна сила - „Младите хора на пазара на труда“, както и подготовката за внедряването през 2025 г. на допълнителните променливи с осемгодишна периодичност на тема „Съвместяване на професионалния и семейния живот“. Приключи работата по проект на ЕК „2023 Наблюдение на работната сила, осемгодишни променливи за „Пенсиониране и участие на пазара на труда“.

Данните от Наблюдението на работната сила за 2021 г. (тримесечни и годишни) бяха преизчислени с данни за населението на база на Преброяване 2021.

Данните за променливата за работната заплата INCGROSS, за референтната 2022 г., бяха събрани и предоставени на Евростат съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 2019/1700 на Европейския парламент и на Съвета за създаване на обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата и на Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2240 на Комисията. За допълване на липсваща информация се използваха и данните от Регистъра на осигурените лица.

В областта на предоставяната от предприятията статистическа информация за възнагражденията и разходите за труд продължи работата по регулярните годишни и краткосрочни изследвания на заетостта и разходите за труд, резултатите от които бяха публикувани в съответствие със сроковете, заложи в календара за разпространение на статистически продукти. Продължи регулярното изготвяне, публикуване и изпращане на данни на Евростат за показателите: индекс на разходите за труд, статистика на свободните работни места и краткосрочна бизнес статистика. Изготвени бяха и съответните доклади по качеството и метаданни за тези показатели. През 2024 г. започна регулярно предоставяне на ОИСР на данни за възнагражденията за един отработен час в неизгладен и сезонно изгладен вид. Приключи работата по шестото поред четиригодишно изследване „Наблюдение на структурата на заплатите“, като микроданните бяха изпратени и валидирани от Евростат, а резултатите от него бяха публикувани на страницата на НСИ и в Инфостат. Продължи регулярното получаване на информация от административния регистър на осигурените лица, което способства за подобряване качеството и пълнотата на статистическите данни за наетите лица и средната работна заплата. За първи път за Наблюдението на структурата на заплатите бяха използвани изцяло административни данни от регистрите на осигурените лица и на трудовите договори за предприятия с по-малко от 10 наети лица, което способства значително за облекчаване на натовареността на респондентите.

През 2024 г. представители на НСИ взеха участие в работната група на Евростат по статистика на пазара на труда, основана на данни от предприятия, както и в междуведомствени работни групи, свързани с пазара на труда.

Агенцията по заетостта, като основен изпълнител на държавната политика по

заетостта, събира, обработва и разпространява данни за участниците и резултатите от изпълнението на мерките, заложи в нея. Изпълнението на статистическите дейности през 2024 г. се основаваше на събирането на регистрирани данни чрез информационната система на АЗ - Национална база данни за пазара на труда и ЕСФ, както и на национално-представителното проучване за нагласите на работодателите в страната да наемат работна сила с определени умения.

През 2024 г. АЗ успешно осъществи следните дейности:

- Участва в доставката на данни за изготвянето на изследването ESSPROS на Евростат по функция „Безработица“. Годишните данни за отчетната 2023 г. относно получателите на периодични парични помощи за обучение, както и помощи в натура, свързани с повишаване на пригодността им за заетост, бяха доставени в НСИ в края на месец юни 2024 година. Агенцията подготви данните за получателите на обезщетения за безработица (UBR) за 2022 г., които се обменят с НОИ, където се проверяват за наличие на „двойно броене“.

- Подготви и предостави данни на НСИ за сезонните работници от трети страни по Регламент № 862/2007 на Европейския Парламент и на Съвета относно статистика на Общността за миграцията и международната закрила.

- Приключи процесът по подготовка на набора данни за изпълнението на активната политика по заетостта през 2023 година. Събрана беше информация от различни източници за участниците и изплатените средства по общо 44 активни програми, мерки и проекти, финансирани със средства от държавния бюджет и ЕСФ+. Данните са част LMP Database на ЕК по методика на Евростат и са в процес на валидиране от комисията.

- Проведе едно национално представително анкетно проучване сред работодателите в страната за нуждите им от работна сила през следващите 12 месеца. Допитването беше проведено чрез онлайн анкета сред всички близо 426 хил. активни работодатели. Едномерните и двумерни разпределения, изготвени на база проведеното анкетиране заедно с аналитичния доклад, са публикувани на сайта на АЗ и са достъпни за всички заинтересовани лица.

- Регулярен ежесмесчен обмен на регистрирани агрегирани данни за регистрираните безработни лица и започналите работа безработни лица украински граждани със статут на временна закрила съгласно Решение за изпълнение (ЕС) 2022/382 на Съвета от 4 март 2022 година за установяване на съществуването на масово навлизане на разселени лица от Украйна по смисъла на член 5 от Директива 2001/55/ЕО и за въвеждане на временна закрила.

- Продължи изпълнението на мерките по отстраняване на пропуски, констатирани при Партньорската проверка относно съответствието с Кодекса на Европейската статистическа практика и допълнителното усъвършенстване на развитието на Националната статистическа система на Република България.

Образование и учене през целия живот

През изминалата година бяха проведени предвидените изчерпателни статистически изследвания на образователните институции в България в съответствие с изискванията на националното и европейското законодателство. За първи път като източник на статистически данни за висшето образование е използван административен регистър - Регистър на всички действащи, прекъснали и завършили студенти и докторанти (<https://students.nacid.bg/graduated>), който се води и поддържа като електронна база данни от Министерството на образованието и науката (МОН) чрез Националния център за информация и документация. Използването на административни регистри на МОН за изследванията на предучилищното и училищното образование продължава и през 2024 година. Бяха предоставени данни по съвместните въпросници на Евростат, ОИСР и ЮНЕСКО за финансовите и нефинансовите показатели в областта на статистиката на образованието.

Култура

През 2024 г. Националният статистически институт продължи да осигурява надеждна и навременна информация за културния сектор в България. През отчетния период бяха успешно проведени изследвания, обхващащи основните културни институции - музеи, театри, библиотеки, кина, радио- и телевизионни програми, както и филмова и издателска дейност. Чрез спазване на международните методологически препоръки на ЮНЕСКО, НСИ гарантира достоверността на данните на национално ниво. Това подпомага ефективното планиране на културните политики и стратегии, допринасяйки за устойчивото развитие на сектора и неговата адаптация към съвременните обществени нужди.

Обществено здраве и здравословни и безопасни условия на труд

В изпълнение на националното законодателство, НСП и Регламент (ЕО) 1338/2008 на Европейския парламент и на Съвета относно статистика на Общността в областта на общественото здраве и здравословните и безопасни условия на труд, НСИ проведе качествено и в срок регулярните статистически изследвания, осигуряващи информация в отделните области на статистика на общественото здраве. Съгласно нормативните актове за прилагане на Регламент (ЕО) 1338/2008:

- бяха изпратени и валидирани индивидуалните данни за 2022 г. за умиранията и мъртважанията по причини на ниво четвърти знак на Международната класификация на болестите - X ревизия (МКБ-X);
- съвместните въпросници на Евростат, ОИСР и Световната здравна организация за финансовите и нефинансовите показатели в областта на статистика на здравеопазването бяха информационно осигурени. Изготвен бе и доклад за качество на данните, разработени по Системата на здравни сметки, за периода 2017 - 2021 година.
- започна подготовката за провеждане на четвъртата вълна на изследването „Европейско здравно интервю, 2025“.

В областта на нефинансовите показатели усилията бяха насочени към по-нататъшното методологическо развитие и подобряване на качеството на данните. С цел проучване възможността за по-пълно използване на данни от административен източник (НЗОК) бе извършен първичен анализ при използване на индивидуални данни за лекарите и лекарите по дентална медицина във всички заведения, работещи по договор с НЗОК. С цел осигуряване на статистически данни с високо качество в изпълнение на Регламент (ЕС) 2022/2294 на Комисията, през годината бе организиран семинар с участието на експерти, представители на органите на статистиката в областта на общественото здравеопазване - РЗИ и НЦОЗА, и Министерство на здравеопазването, на тема „Статистика на общественото здравеопазване - организация на статистическата дейност и повишаване качеството на информацията от съвместно провежданите изследвания в съответствие с европейското законодателство“.

Дирекция „Национални здравни данни и електронно здравеопазване“ при Националния център по общественото здраве и анализи (НЦОЗА) към МЗ изпълни всички статистически изследвания, включени в НСП, за които е отговорен изпълнител. Като орган на статистиката проведе в срок планираните изследвания и разпространи информация по основните статистически показатели чрез сайта на НЦОЗА, публикация „Здравеопазване“ (съвместно издание с НСИ), Кратък статистически справочник „Здравеопазване“ и тематични специализирани бюлетини, издания на НЦОЗА.

В изпълнение на дейност „Трудови злополуки“ **Националният осигурителен институт** обработи информацията за трудовите злополуки, регистрирани през 2022 година. Данните бяха обработени съгласно методика, определена със Статистическа система „Трудови злополуки“, която включва всички класификации и променливи, необходими за характеризирането на трудовата злополука. Методиката напълно

съответства на националното законодателство и осигурява прилагането на Европейската статистика за трудовите злополуки. Разработено беше електронно-информационно издание на НОИ „Трудови злополуки - брой, разпределение и показатели 2022 година“. Изданието съдържа: данни за броя, разпределението и показателите на трудовите злополуки за 2022 година; сравнителни таблици за броя и показателите на трудовите злополуки, регистрирани през 2020, 2021 и 2022 година; сравнение с данните за предходни години, показващо тенденциите на трудовия травматизъм в страната. Данните бяха публикувани на интернет страницата на НОИ в рубриката „Статистика“. Спазени бяха изискванията на Регламент (ЕС) № 349/2011 на Комисията за прилагане на Регламент (ЕО) № 1338/2008 на Европейския парламент и на Съвета относно статистиката на Общността в областта на общественото здраве и здравословните и безопасни условия на труд по отношение на статистическите данни за трудовите злополуки. Статистическата информация за трудовите злополуки, регистрирани през 2022 г., беше изпратена директно на Евростат чрез единната входна точка за обмен на статистически данни e-Damis. Изпратена беше и информация за обхвата и броя на осигурените лица за трудова злополука, разпределени по икономически дейности на КИД - 2008. НОИ предостави на Евростат и метаданни за трудовите злополуки чрез уебприложението „ESS-Metadata Handler“. Статистическата информация за трудовите злополуки 2018 - 2022 г. беше изпратена и на Международната организация на труда чрез НСИ.

В изпълнение на дейност „Професионални болести“ НОИ обработи информацията за нововъзникналите случаи на професионални болести, регистрирани през 2022 година. Въз основа на предоставени данни за причина за смъртта от ИС „Демография“ на НСИ бяха регистрирани и случаите, при които лицето е починало през 2022 г. поради призната професионална болест в миналото. Данните бяха обработени съгласно методика, определена със Статистическа система „Професионални болести“, която включва всички класификации и променливи, необходими за характеризирането на професионалната болест. Методиката напълно съответства на националното законодателство, осигурява прилагането на Ръководство за събиране и предоставяне на данни по Европейската статистика за професионалните болести (документ от 24 октомври 2023 г., Евростат). Данните бяха публикувани на интернет страницата на НОИ в рубриката „Статистика“. Данните и метаданните за професионалните болести бяха изпратени директно на Евростат по електронен път (e-Damis).

Доходи и условия на живот

Наблюдението на домакинските бюджети, което оценява доходите, разходите и потреблението на домакинствата, през 2024 г. беше проведено съгласно сроковете, заложи в Националната статистическа програма.

През 2024 г. изследването „Статистика на доходите и условията на живот (SILC)“ се проведе в съответствие с изискванията на рамков регламент за изследванията в домакинствата - Регламент (ЕС) 2019/1700 на Европейския парламент и на Съвета. Освен стандартните целеви променливи в изследването бяха включени допълнителни променливи от 6 годишен модул „Достъп до услуги“ съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/2498 на Комисията и 3 годишен модул „Здраве и здравето на децата“ съгласно Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2242 на Комисията. Дейностите за подобряване на обработката на данни и изпълнение на техническите изисквания за 6-годишния модул за 2024 г. относно достъпа до услуги и осигуряване качество на данните от изследването „Статистика на доходите и условията на живот (SILC)“ се изпълняват по споразумение за субсидия с ЕК на тема „Доходи и условия на живот (ILC) - Статистическа инфраструктура по IESS - SILC 2024 6-годишен модул „Достъп до услуги“ - Пилотно събиране на годишни данни за 2023 година“.

Работата на терен беше проведена в периода април - юни 2024 година.

Обработката и анализирането на информацията от изследването бяха осъществени съгласно сроковете според НСП. Предварителни данни с резултати от изследването са изпратени на Евростат през м. декември 2024 г. съгласно новите изисквания за навременност на информацията.

С цел подобряване на обхвата и качеството на статистическите данни за доходите през 2024 г. продължи използването на данни от НОИ за размера на получаваните пенсии, добавки към пенсиите и допълнителни обезщетения и помощи по вид и месеци от регистър „Пенсии“, както и годишни данни за лицата, получаващи обезщетения и помощи по Кодекса за социално осигуряване (Регистър на обезщетенията). За допълване на липсваща информация от изследването за доходите и валидиране на данните се използват и данните от НОИ за осигурените лица, от АСП - за лицата, получаващи помощи, а от НАП - за лицата, подали годишна данъчна декларация.

Социална защита

В съответствие с Регламент (ЕО) № 458/2007 на Европейския парламент и на Съвета относно Европейската система за интегрирана статистика на социалната защита през 2024 г. приключи попълването на статистически данни за 2022 г. по Основния модул на системата и по Модула за бенефициентите на пенсии. Основният модул съдържа данни за приходите и разходите по схеми на социална защита и по функции. Бяха спазени изискванията на Регламент (ЕО) № 110/2011 на Комисията по отношение на подходящите формати за предаване на данни, резултатите, които следва да се предават, и критериите за измерване на качеството по отношение на ESSPROS модула за нетните обезщетения за социална закрила. Източник на данни за статистиката на социалната защита са информационните системи и регистри на министерства и ведомства, управляващи схеми за социална защита. От НОИ бяха получени годишни данни за приходите и разходите по схеми 01 до 06 (основен модул по ESSPROS), както и данни за броя на бенефициентите на пенсии, класифицирани по схеми, по видове пенсии и по пол, в съответствие с формата за предоставяне на информация по Модула за бенефициентите на пенсии.

През октомври бяха подготвени и изпратени в Евростат ранни оценки за направените разходи за социална защита в страната по функции на ESSPROS, отнасящи се за 2023 година. Изпращането на ранни оценки по Основния модул на системата се осъществява пилотно и не е обвързано с изпълняването на конкретен регламент - оценките се изпращат доброволно от страните, които желаят да вземат участие.

През 2024 г. бяха изпратени статистически данни за получателите на помощи и обезщетения за безработица в България в рамките на Европейската система за интегрирана статистика на социалната защита (ESSPROS) съгласно методологията, предложена от Евростат за доброволното събиране на този тип данни. Съвместно с експерти от НОИ и Агенция по заетостта бяха обработени наличните данни от регистъра на получателите на обезщетения за безработица към НОИ и регистъра на лицата, регистрирани в Бюрата по труда към АЗ.

В резултат на извършените дейности бяха изпратени данни за броя на получателите на периодични парични обезщетения за безработица в България, включващи обезщетения за безработица по чл. 54а, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване и по чл. 230 и 231 от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, както и стипендии, транспортни и квартирни разходи, изплащани на безработни лица, участващи в обучение за ограмотяване, придобиване на професионална квалификация или на ключови компетентности (за времето на обучението). В съответствие с изискването за елиминиране на двойното броене на получателите на обезщетения/помощи, попадащи във функция безработица, в НОИ е

извършено вертикалното агрегиране на данните за получателите на обезщетения за безработица, администрирани от НОИ, и на данните за получателите на „добавка за професионална квалификация“ за същия референтен период, администрирани от Агенцията по заетостта. Попълнен и изпратен на НСИ е въпросникът за качествената информация по модула. Данните са изпратени в Евростат и се отнасят за 2022 г., като показват общия брой получатели на поне едно от изброените обезщетения през годината, от една страна, и средномесечния брой на получените обезщетения през периода на референтната година общо, по пол и по възрастови групи.

Престъпност и правосъдие

През 2024 г. НСИ реализира качествено и в срок ежегодно провежданите статистически изследвания за престъпленията, обвиняемите и осъдените лица и дейността на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.

В изпълнение на ангажиментите си като национален координатор в областта на престъпността и наказателното правосъдие и в съответствие с националното законодателство, НСИ предостави статистическа информация за:

- съвместния въпросник на ООН/Евростат, включващ данни от всички етапи на наказателния процес, незаконната миграция, престъпленията относно атаките срещу информационните системи и регионални данни за регистрираните от органите на полицията престъпления съгласно дефинициите на Международната класификация на престъпленията за статистически цели на ООН;
- данни за трафика на хора в съответствие с дефинициите на Директива 2011/36/ЕС на Европейския парламент и на Съвета относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите от него.

През 2024 г. експерти на НСИ участваха активно в подготовката на инструментариума на „Изследване на насилието, основано на пол“ в рамките Целева група към Евростат.

Относно събирането и предоставянето на статистически данни в съответствие с изискванията на Директива 2014/42/ЕС и Регламент (ЕС) 2018/1805, експертите на НСИ участваха в дейности, свързани с хармонизиране на методологията, съгласуваността на информацията и повишаване на нейното качество.

През 2024 г. служители на НСИ участваха в следните междуетадиеви работни групи във връзка с въвеждане в националното законодателство на изискванията на:

- Директива (ЕС) 2024/1712 на Европейския парламент и на Съвета от 13 юни 2024 година за изменение на Директива 2011/36/ЕС относно предотвратяването и борбата с трафика на хора и защитата на жертвите;
- Директива (ЕС) 2024/1226 на Европейския парламент и на Съвета от 24 април 2024 година относно определянето на престъпленията и санкциите при нарушаване на ограничителните мерки на Съюза, както и за изменение на Директива (ЕС) 2018/1673.

Възобновена бе дейността на междуетадиевата експертна работна група за поэтапното въвеждане на Международната класификация на престъпленията за статистически цели (МКПСЦ) на ООН/Евростат в статистическата практика на страната.

3.2. Макроикономическа статистика

Годишни икономически сметки и тримесечни сметки

През 2024 г. беше извършена бенчмарк ревизия на данните за brutния вътрешен продукт (БВП) за периода 2018 - 2022 г. и Brutния национален доход (БНД) за периода 2014 - 2022 г., както и бяха актуализирани: тримесечни и годишни данни за 2023 г. на БВП и неговите компоненти по производствен метод, метод на доходите и метод на крайното използване; данни за заетостта и отработените часовини; регионални

сметки; тримесечни и годишни нефинансови сметки по институционални сектори. Ревизиите са свързани с промяна на използваната методология и изчислителни процедури на конкретни статистически показатели и са в следствие на работата по верификационния цикъл на БНД.

За нефинансовите национални сметки беше извършена бенчмарк ревизия на показатели за периода 2010 - 2022 година. Годишни нефинансови сметки по институционални сектори бяха ревизирани за периода 1995 - 2022 година. Тримесечни нефинансови сметки по институционални сектори бяха ревизирани за периода от 1999 година до второ тримесечие на 2024 година. Ревизията в нефинансови сметки по институционални сектори отразява бенчмарк ревизията на основните макроикономически показатели, ревизията на данните на платежен баланс 6-о издание и информация от административни източници.

През 2024 г. продължи работата по разработването и усъвършенстването на финансовите национални сметки. В изпълнение на програмата на Евростат за предоставяне на данни в областта на националните сметки през 2024 г. бяха разработени и предоставени данни за 2023 година. Беше извършена и бенчмарк ревизия на динамичен ред от данни за периода 1995 - 2022 година.

Данните от изследване „Месечно събиране на декларации от икономически оператори, осъществяващи дейности с акцизни стоки“ на **Агенция Митници** бяха изпратени в указания формат и срокове съгласно Меморандума за сътрудничество между НСИ, БНБ и МФ. Обобщени данни от изследването бяха предоставени на държавни институции и организации по силата на нормативен акт или подписани споразумения.

Държавна финансова статистика

През 2024 г. усилията в областта на държавната финансова статистика бяха насочени към по-нататъшното методологическо развитие и подобряване на качеството на данните. Беше подписан нов актуализиран Меморандум за сътрудничество между НСИ, БНБ и Министерство на финансите при разработване, производство и разпространение на данните в областта на държавна финансова статистика. На база актуализирания Меморандум беше сформирана и нова работна група между трите институции. В периода 15 - 17 май 2024 г., в учебния център на НСИ в с. Сливек се проведе семинар на работната група на тема „Разработване, производство и разпространение на данните в областта на държавната финансова статистика“.

Продължи работата по отчитане два пъти годишно (предварителни и окончателни данни) на нотификационните таблици за дефицита и дълга на институционалния сектор „Държавно управление“. Съгласно ЕСС 2010 бяха разработени и предоставени данни за 2023 г., както и ревизирани данни за периода 2020 - 2022 година.

Продължи работата по разработване и публикуване на месечни, тримесечни и годишни данни за дефицита на държавите - членки на ЕС, на основание на задълженията по Директива 85/2011 на ЕС.

Съгласно изискванията за предоставяне на допълнителни данни на основание Директива 85/2011 на ЕС продължи работата по предоставяне на информация на годишна база за необслужваните кредити към сектор „Държавно управление“, за задълженията на държавните предприятия и участието на държавата в капитала на предприятията в процент от БВП.

Съгласно Програмата на Евростат за предоставяне на данни в областта на държавната финансова статистика са разработени и предоставени данни съгласно ЕСС 2010:

- таблица 2 - Основни макроикономически индикатори за институционален сектор „Държавно управление“ - нови данни за 2023 г., както и ревизирани данни за 2010 - 2022 година;
- таблица 9 - Данъци и социални осигуровки по видове данъци и подсектори на

„Държавно управление“ - нови данни за 2023 година и ревизирани данни за 2021 и 2022 година;

- таблица 11 - Разходи на институционален сектор „Държавно управление“ по функции - нови данни за 2023 г., както и ревизирани данни за периода за 2010 - 2022 година;

- таблица 25 - Тримесечни нефинансови сметки на институционален сектор „Държавно управление“ - нови данни за първо и второ тримесечие на 2024 година и четвърто тримесечие на 2023 година, както и ревизирани данни за 2010 - 2023 година.

Мониторинг на собствените ресурси

Във връзка с прилагането на Системата за собствените ресурси (Решение на министерския съвет № 229 от 20.03.2021 г. за определяне на отговорните институции в Република България за прилагане на системата на собствените ресурси на Европейския съюз) НСИ предоставя данни за количеството на пуснатите на пазара пластмасови опаковки на национално ниво. Те са необходими за изпълнение на задълженията на страната по прилагането на системата на собствените ресурси на Европейския съюз.

През 2024 г. бе извършена одитна проверка от Европейската комисия относно прилагането на системата за собствения ресурс на база нерестицирани отпадъци от опаковки от пластмаса. НСИ взе участие по компетентност, както чрез попълване на Въпросника за източниците и методите за определяне на нерестицирани отпадъци от опаковки от пластмаса, така и чрез представянето на работата по изготвяне на статистическите данни за пуснатите на пазара опаковки. В рамките на дискусиите бяха предоставени отговори на зададените от проверяващите въпроси, включително по изказаните от тях резерви.

В сферата на националните сметки Докладът за качеството и Въпросника за БНД са предоставени на ЕС в срок, като е извършена корекция на данните на база ревизии на нова актуализирана входящата информация за периода 2014 - 2022 година.

Потребителски цени

През 2024 г. основен приоритет беше провеждането на месечни статистически наблюдения на потребителските цени, които осигуриха необходимата информация за изчисляване на индексите на потребителските цени и инфлацията. През 2024 г. теглата на индексите на потребителските цени бяха произведени съгласно методологичните препоръки на Евростат относно конструирането на теглата на ХИПЦ в случай на големи промени на разходите на потребителите.

През годината продължи работата по усъвършенстване на методологията, конструирането и производството на индексите на потребителските цени във връзка с хармонизирането с европейските и международните стандарти.

НСИ актуализира извадката от търговски точки за наблюдение и подобри подбора на стоките и услугите, включени в потребителската кошница. Беше разширен обхватът на някои подиндекси, усъвършенствана беше системата от статистически тегла чрез разширено използване на информация от допълнителни източници.

Инвентаризациите на източниците и методите за производството на ХИПЦ, на индексите на цените на жилищата и на показателите за продажба на жилища, както и доклада за използваните източници и методи за събиране на информация, необходима за изчисляване на паритетите на покупателната способност, бяха актуализирани и изпратени в Евростат.

В рамките на пилотен проект на ЕК успешно приключи подготвителната работа по внедряването на класификацията КОИКОП 2018 в областта на ХИПЦ. Успешното изпълнение на планираните дейности създаде необходимите условия за въвеждането на новата класификация в индексите на потребителските цени от 2026 г., както и за съставянето на ретроспективните серии с индекси.

В областта на статистиката на жилищните имоти през отчетната година продължи работата по включване на методологични подобрения, оптимизиране на

събирането на данни и на производствените процеси и въвеждането на нови източници на данни. Продължи комбинираното използване на два административни източника - Имотен регистър (ИР) към Агенция по вписванията, допълнен с информация от Кадастрално-административната информационна система (КАИС), което подобри качеството и обхвата на данните и повиши надеждността на събираната информация.

През септември 2024 г. Евростат проведе мониторинг на съответствието на ХИПЦ, както и на статистиката на цените на недвижимите имоти в България съгласно Регламент (ЕС) 2016/792. Проверката се осъществява по единна за всички държави членки методика, като резултатите се формулират в доклад за съответствието. Мониторингът се основава на: инвентаризацията за 2024 г., съдържаща подробности за източниците на данни, дефинициите и методите, използвани в ХИПЦ за България; дискусиите по време на целевото посещение на Евростат; доклада от предишното наблюдение на съответствието, публикуван през април 2015 година. Според доклада от мониторинга през 2024 г. Евростат оценява ХИПЦ за България като съпоставим с този на останалите държави - членки на ЕС, и включва анализ на списъка на източниците и методите, които се използват при производството на хармонизирани индекси на потребителските цени, както и препоръки за бъдещата работа.

През 2024 г. НСИ продължи участието си в Програмата за европейски сравнения на ППС, която е част от текущата програма по статистика на ЕК и се координира от Евростат/ОИСР, като постигна целите, заложи в европейския работен план за изчисляване на ППС.

През 2024 г. НСИ проведе планираните шест ценови наблюдения, от които две на стоки и услуги по съгласувани европейски потребителски кошници за групите: E24-1 „Храни, напитки и тютюн“ и E24-2 „Облекла, обувки и стоки за лична употреба“. Проведени бяха и четири специализирани ценови наблюдения: „Здравни услуги в болнични заведения“; за жилищни наеми в избрани агенции за недвижими имоти в столицата; за избрани условни строителни обекти; за машини и съоръжения. Подготвена е и своевременно изпратена в Евростат допълнителна национална статистическа информация.

В областта на статистика на потребителските цени, цените на жилища и ППС през 2024 г. експертите на НСИ активно участваха в работата на РГ на Евростат „Статистика на цените“, „Статистика на цените на недвижимите имоти“ и „Паритети на покупателната способност“, както и в проведени от Евростат видеоконференции по темите: „Статистика на цените на търговските недвижими имоти“, „Индикатори за търговски недвижими имоти“ и „Хармонизирани индекси на потребителските цени“.

3.3. Бизнес статистика

Годишна бизнес статистика

Всички дейности по провеждане на регулярните годишни изследвания и производство на данни в областта на структурната бизнес статистика, статистиката на предприятията под чуждестранен контрол (FATS), чуждестранните преки инвестиции, разходите за придобиване и придобитите дълготрайни материални активи, приходи от продажби на предприятията, представящи бизнес услуги по видове продукти, статистиката на финансовите и нефинансовите предприятия и годишните специфични изследвания по икономически дейности, както и по месечното и годишно наблюдение на производството и продажбите на промишлени продукти (ПРОДКОМ) бяха изпълнени качествено и в срок.

През 2024 г. беше направена актуализация на ИС „Бизнес статистика“ във връзка с приемането на еврото в Република България, както и годишна актуализация във връзка с изискванията на европейските регламенти в областта на бизнес статистиката и промени на национално ниво.

НСИ изготви и предостави окончателни данни за 2022 г. на Евростат в областта

на бизнес статистиката на национално равнище за дейността на предприятията в изпълнение на изискванията на Регламент (ЕС) № 2019/2152 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 г. за европейската бизнес статистика и за отмяна на 10 правни акта в областта на бизнес статистиката и Регламент (ЕС) за изпълнение № 2020/1197 на Комисията от 30 юли 2020 година за установяване на технически спецификации и правила по силата на Регламент (ЕС) № 2019/2152. Обхватът на икономическите дейности беше разширен чрез включване на всички пазарно ориентирани дейности от сектори К, Р, Q, R, и S 96 по КИД - 2008, за които следва да бъдат предоставени данни на Евростат.

През 2024 г. в областта на годишното ПРОДКОМ наблюдение на базата на актуализираните въпросници, промените в методологията и в информационно-технологичната система за събиране и валидиране на входните ПРОДКОМ данни беше осигурена необходимата надеждна и международно сравнима статистическа информация, съгласно новите изисквания на Регламент (ЕС) № 2019/2152 на Европейския парламент и на Съвета. Предварителните годишни ПРОДКОМ данни за 2022 г. на равнища на детайлизация и технически формат бяха предоставени на Евростат.

През 2024 г. бяха предоставени данни за попълване на въпросници на ОИСР, на други международни организации, за националните статистически издания, по сключени договори, споразумения и заявки за статистическа информация в посочените области.

През годината продължи работата по проект „Глобалните вериги стойности - изследване на международния сорсинг“ в изпълнение на споразумение за субсидия с ЕК, в съответствие с ревизираната методология и инструментариума на модула, който е включен като задължително тригодишно наблюдение в Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/918 на Комисията от 13 юни 2022 година за установяване на технически спецификации на изискванията по отношение на данните по темата „Глобални вериги за създаване на стойност“ в съответствие с Регламент (ЕС) 2019/2152 на Европейския парламент и на Съвета.

Експертите на НСИ взеха участие в съгласувателни процедури, консултации, присъствени и онлайн срещи, организирани от Евростат, в следните области: Структурна бизнес статистика, Статистика на предприятията под чуждестранен контрол (FATS), Статистика за производството и продажбите на промишлени продукти (ПРОДКОМ).

Краткосрочна бизнес статистика

През 2024 г. всички изследвания, включени в НСП и осигуряващи необходимата информация за изчисляване на показателите в областта на краткосрочната бизнес статистика бяха проведени качествено и в срок, в съответствие с националното и европейското законодателство. Всички краткосрочни показатели бяха изчислени в съответствие с изискванията на Регламентите по КБС, публикувани на национално ниво и предоставени на Евростат.

През 2024 г. продължи работата по оценка, усъвършенстване на методологията, подобряване на качеството на данните от КБС и поддържане на съпоставимостта на динамичните редове. Актуализирани бяха извадките, с цел осигуряване на по-добра представителност и отразяване на промените в структурата на нефинансовите предприятия. Актуализирани бяха и метаданните за всички показатели на сайта на Евростат и НСИ.

НСИ продължи да получава от НАП в договорените срокове месечна информация за подадените ДДС-декларации, която се използва за подобряване на

качеството и пълнотата на краткосрочните статистическите показатели в областта на търговията и услугите.

В съответствие с новите изисквания на Регламент (ЕС) 2019/2152 на Европейския парламент и на Съвета за европейската бизнес статистика и Регламент за Изпълнение (ЕС) 2020/1197 започна производството и публикуването на нови нива на агрегация и обхват на краткосрочните показатели в областта на услугите и строителството. От 2024 г. стартира публикуването на нов показател „Индекс на производството в услугите“, като се премина от тримесечно към месечно производство на краткосрочните показатели в областта на услугите. През 2024 г. беше извършено преизчисляване на всички динамични редове с краткосрочни показатели към новата базова година (2021).

През 2024 г. информационна система „Бизнес цикли“ успешно беше адаптирана за работа с евро и внедрена в експлоатация в срок.

Експертите от НСИ се включиха активно в курсове за повишаване на квалификацията, както и в следните срещи, организирани от Евростат: онлайн среща относно преминаване към NACE 2.1 в КБС, онлайн среща относно изискванията към метаданните за 2023 година, годишна среща на работната група по Краткосрочна бизнес статистика.

Енергийна статистика

Всички дейности по провеждане на регулярните месечни, шестмесечни и годишни изследвания и производство на данни в областта на енергийната статистика бяха изпълнени качествено и в срок.

Актуализиран беше инструментариумът на НСИ в областта на енергийната статистика в съответствие с последното изменение на Регламента относно статистиката за енергийния сектор, а именно Регламент (ЕС) 2022/132 на Комисията от 28 януари 2022 година.

През 2024 г. успешно приключи работата по Пакет 2 „Допълнително деагрегиране на данните за твърдите биогорива“ от проекта „Енергийна статистика: подкрепа на Енергийния съюз и допълнително деагрегиране на крайното потребление на енергия“, проведени във връзка с бъдещия мониторинг на Енергийния съюз и Европейската зелена сделка. В резултат от дейността беше разработена методология и методи за събиране и оценка на детайлни данни за твърдите биогорива, използвани за енергийни нужди, в съответствие с разбивката в приложение IX към Регламент (ЕС) 2018/1999 относно управлението на Енергийния съюз и действия в областта на климата.

През 2024 г. експертите в областта на енергийната статистика взеха участие в съгласувателни процедури и консултации относно: Интегрирания национален план енергетика и климат; множество законодателни документи в рамките на РГ 14 „Енергетика“; Националната програма за развитие България 2030; Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Р България; ‘Bulgaria - country report 2024’; и други.

В тази тематична област през 2024 г. експертите от НСИ се включиха в работата на работни групи „Енергийна статистика“ и „Димеса“ на Евростат, РГ 14 „Енергетика“ към Министерство на енергетиката. Беше взето активно участие в обучения и конференции, организирани от:

- Евростат: Ново статистическо изследване „Водород“; „Консултация относно Четвърти преглед за чист въздух на Европейската комисия“; „Онлайн представяния на грантове в областта на околната среда и енергетиката, с фокус статистика за европейската Зелена сделка, електромобилите и зарядните станции,

организирана от Евростат“, и обучения за работа с новите енергийни въпросници на Евростат и МАЕ;

- Софийски университет „Св. Климент Охридски“ и ЮТИЛИТИС: Четвърта зимна школа по Енергетика и климат;
- Енергийна Агенция - Пловдив: демонстрационен уебинар за техния инструмент „SustainEnBio“ за оценка на биомасата използвана за енергия.

Транспорт

В областта на транспортната статистика основен приоритет през 2024 г. беше провеждането на всички годишни и краткосрочни изследвания, включени в Националната статистическа програма. Те бяха изпълнени качествено и в срок, в съответствие с националното и европейското законодателство.

Продължи събирането, обработката и изпращането на данни в Евростат за железопътния транспорт съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 2016/2032 на Европейския парламент и на Съвета, изменящ Регламент (ЕО) № 91/2003 относно статистиката на железопътния транспорт по отношение на събирането на данни за товарите и пътниците.

В областта на статистика на транспорта НСИ, със съдействието на органите на статистиката **Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“ и Изпълнителната агенция „Морска администрация“** към Министерството на транспорта и съобщенията, изпълни изследванията в областта на въздушния транспорт и за дейността на речните и морските пристанища. Ползотворното сътрудничество между НСИ и двете агенции доведе до повишаване на качеството на получените данни чрез по-детайлна проверка на данните.

При провеждане на статистическото наблюдение на въздушния транспорт, всички респонденти представиха отчетните си форми на Главна дирекция „Гражданска въздухоплавателна администрация“. Обобщена статистическа информация за въздушния транспорт беше предоставена в срок от ГД ГВА на НСИ.

През 2024 г. Изпълнителна агенция „Морска администрация“ изпълни включените в Националната статистическа програма за 2024 г. изследвания за дейността на морските и речните пристанища.

Събирането и предоставянето на статистическа информация за Евростат е осъществено в сроковете и при съобразяване със специфичните номенклатури и отчетни форми, предвидени в Регламент (ЕС) № 974/2018 на Европейския парламент и на Съвета от 4 юли 2018 г. относно статистиката за превоза на товари по вътрешни водни пътища, и Директива 2009/42/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 май 2009 г. относно статистическите данни при превоз на товари и пътници по море, както и на Регламент (ЕО) № 1304/2007 на Комисията от 7 ноември 2007 г. за изменение на Директива 95/64/ЕО на Съвета, Регламент (ЕО) № 1172/98 на Съвета, Регламенти (ЕО) № 91/2003 и (ЕО) № 1365/2006 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на създаването на NST 2007 като единна класификация на превозваните товари с някои видове транспорт.

Информацията, подавана от пристанищните оператори и собствениците на пристанища, обхваща 100% от дейността на морските и речните пристанища на Република България, свързана с обработката на товари и обслужването на пътници.

През годината Изпълнителна агенция „Морска администрация“ продължи работата си по подобряване на качеството на данните за плавателните съдове и товарите, при съобразяване указанията на Евростат и с методическата помощ на експертите от Националния статистически институт по отношение на класифицирането на нови видове товари.

През отчетния период продължи сътрудничеството между Националния институт по статистика на Румъния и Националния статистически институт на България във връзка с регулярната обмяна на статистическа информация за транзитния транспорт на товари по вътрешните водни пътища, използвана при производството на статистически данни, предоставяни на Евростат.

През 2024 г. започна подготовката по изготвяне на техническа спецификация за изграждане на нова информационна система „Транспорт“, която ще обединява всички провеждани наблюдения в областта на транспортната статистика.

НСИ продължава да оказва съдействие на Управляващия орган на Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014 - 2020 г. относно предоставянето на информация за индикаторите за резултат по ОППТИ от компетенцията на НСИ. Също така НСИ взе участие в заседанията на Комитета за наблюдение на Програма „Транспортна свързаност“ 2021 - 2027 година.

Туризм

През 2024 г. бяха изпълнени в срок задачите, свързани с организацията и провеждането на статистически изследвания, осигуряващи регулярна информация за развитието на туризма в страната относно пътуванията на български граждани в чужбина и посещенията на чужди граждани в България, дейността на местата за настаняване, туристическите пътувания и разходите за туризъм на населението, и сателитните сметки за туризма. Всички наблюдения в областта на туризма се разработват в съответствие с препоръките на Световната организация по туризъм и съгласно изискванията на Регламент (ЕС) № 692/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика на туризма и Регламент (ЕС) № 1051/2011 на Комисията за прилагане на Регламент (ЕС) № 692/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика на туризма по отношение на структурата на отчетите за качеството и предаването на данните и Делегиран Регламент на Комисията (ЕС) 2019/1681 за изменение на Регламент (ЕС) № 692/2011 на Европейския парламент и на Съвета относно европейската статистика на туризма.

През годината бяха произведени пет нови таблици, свързани с дейността на местата за настаняване, и публикувани на страницата на НСИ и в ИС „Инфостат“.

Експерти от НСИ взеха участие в онлайн работна среща на Евростат по статистика на туризма, свързана с краткосрочно настаняване, предлагано чрез онлайн платформите, както и присъствена среща на работната група за статистика на туризма.

Бизнес регистър

През 2024 г. НСИ въведе в експлоатация нова информационна система „Статистически бизнес регистър“ (СБР). Активната методологична работа по верифициране и оценка на данните продължава. Статистическият бизнес регистър е основен източник за създаване на рамки за статистическите изследвания в НСИ, а също така и по отношение на съставяне на последователна и съпоставима бизнес статистика.

Основният приоритет през 2024 г. за Бизнес регистъра продължи да бъде насочен към прилагане на визията на Европейската статистическа система по отношение на Европейската система за оперативно съвместими статистически бизнес регистри в изпълнение на Регламент (ЕС) № 2019/2152 на Европейския парламент и на Съвета.

Статистическият бизнес регистър цели да осигурява пълен обхват от активни статистически единици „предприятия“, „местни единици“ и „групи предприятия“, както и да вписва данни за значими „единици по вид дейност“ и да предоставя условия

за формиране и поддържане на извадки по определени критерии за месечните и тримесечните статистически наблюдения. С цел поддържане на статистическите единици и техните характеристики, Бизнес регистърът ежедневно получава данни от административните източници - Търговски регистър и Регистър на ЮЛНЦ, както и Регистър Булстат, годишните и месечните данни за брой осигурени лица от Регистъра на осигурените лица от НОИ и от годишните статистически изследвания за 2023 година.

През 2024 г. започнаха подготвителни дейности, свързани с внедряването на новата класификация на икономическите дейности (NACE Rev. 2.1), която ще влезе в сила от референтна 2025 година.

Статистическият бизнес регистър се използва като основен източник на информация при подготовка на данни за статистика на фамилияния бизнес и за бизнес демографията на предприятията, която описва жизнения цикъл на предприятията и представя данни за броя на активните предприятия, броя на новородените предприятия, относителния дял на оцелелите предприятия, броя на „умрелите“ предприятия, както и данни за промяната на заетостта в тях към определен момент.

Изследван беше обхватът на статистическия бизнес регистър по отношение на отделните видове единици - правни и статистически, и съответните задължителни характеристики за референтна 2022 година. НСИ предостави попълнени въпросници на Евростат за качеството, метаданните, както и въпросници за метаданните на бизнес демографията на предприятията и за регистрациите и банкрутите.

През 2024 г. НСИ продължи работа по проект „Глобалните вериги стойности и многонационалните предприятия в бизнес статистиката“ в изпълнение на споразумение за субсидия с Европейската комисия.

Експерти от НСИ участваха в онлайн срещи, писмени консултации и в дейности с експерти от държавите членки, свързани със Значими за икономиката случаи (LCU) и Европейското профилиране, организирани от Евростат. НСИ активно участва и в дейности на Евростат по профилиране на Многонационални групи предприятия като профилираща и партнираща страна.

През 2024 г. НСИ участва в следните работни групи на Евростат: „Бизнес демография“, „Бизнес регистри и статистически единици“, „Отдел от експерти по многонационални групи предприятия (LCU Network)“.

Статистика на външната търговия

През 2024 г. основните приоритетни направления в областта на статистиката на външната търговия със стоки бяха: по-пълно използване на административни източници на информация; осигуряване на навременна и надеждна статистическа информация и подобряване на качеството на данните; адаптиране на националната система за производство и разпространение на статистически данни за външната търговия със стоки в съответствие с променените изисквания на европейското законодателство и с нуждите на потребителите на външнотърговски данни; участие в работата на Евростат по обсъждане на стратегически въпроси, касаещи бъдещото развитие на статистиката на международната търговия със стоки.

Експертите на НСИ работиха по изпълнение на дейностите по проект „Развитие на информационна система „Външна търговия“ с цел добавяне на нови функционалности и миграция на платформата“.

НСИ предприе мерки за по-пълното използване на събираните от Агенция „Митници“ данни от митнически декларации. През 2024 г. бе разширен техният

обхват, съобразно задължението за предоставяне на информация на Евростат от колони Н6 (внос на пощенски пратки до 1000 Евро) и Н7 (внос на електронна търговия до 150 Евро). Служителите на НСИ продължиха да използват получените в АМ по линия на Единното разрешение за опростени процедури опростени митнически декларации, оформени в други държави.

През 2024 г. НСИ продължи работата по подобряване на качеството на първичните данни, декларирани от търговците. Експертите от НСИ осъществиха както директни контакти с Интрастат операторите, така и контакти със сътрудничеството на Национална агенция за приходите, вследствие на които бяха коригирани някои неточности в подадените Интрастат декларации. Оказана беше и методологична помощ на респондентите при деклариране на данни при специфични случаи, което допринесе за улесняване на бизнеса при изпълнение на месечните му задължения за подаване на Интрастат декларации.

В изпълнение на задълженията си НСИ определи праговете за деклариране и праговете за статистическа стойност по системата Интрастат за 2025 г., както и видовете данни, които подлежат на деклариране.

НСИ продължи да подготвя и публикува ежемесечно по две прессъобщения - съответно за търговията с трети страни и за търговията в рамките на ЕС. Продължи и разпространението на данните за външнотърговската статистика със стоки чрез ИС „Инфостат“, която дава директен достъп на потребителите до по-детайлни данни от тези, публикувани в прессъобщенията.

През 2024 г. НСИ предостави на Евростат данни по бизнес характеристики на предприятията, като за първи път бяха изготвени целият набор от таблици. Изготвени бяха и множество отговори на запитвания на различни видове потребители на данни за вноса и износа на стоки. Навременно бяха изпълнявани и задълженията към основните потребители на данни за външната търговия със стоки - БНБ, МИЕ, МЗХ, Евростат, ООН и МВФ, по производството и предоставянето на месечните детайлни данни и техните актуализации.

И през 2024 г. експертите на НСИ допринесоха за цялостната иновационна дейност в областта на статистика на международната търговия със стоки на европейско ниво посредством участието си в ръководни, целеви и работни групи на Евростат. Активното участие в интегрирането на разпоредбите за търговията с трети страни и ЕС в актовете за изпълнение на новия регламент за европейската бизнес статистика беше едно от ключовите направления в съвместната работа на НСИ, НАП и АМ. Експертите от трите институции участваха при изготвяне на отговорите на редица въпросници и писмени консултации на Евростат. Експертите на НСИ участваха активно и в провежданите в Евростат съвместни заседания на Целевата група по методология на статистиката на международната търговия със стоки и Целевата група по качество, които целят осигуряване на надеждност и сигурност на обмена на микроданни за вътресъюзен износ между държавите членки.

Съвместно с Евростат бяха изготвени доклади за качеството на предоставяните данни - агрегирани и детайлни месечни данни за износа и вноса на стоки, както и микроданни, изпращани на държавите членки.

През 2024 г. дирекция „Анализи и прогнози“ на **Националната агенция за приходите** продължи ежемесечното публикуване на данни за продажбите на течни горива, реализирани на територията на страната. Публикуваните динамични редове обхващат периода от месец януари 2019 г. насам и касаят продажбите на течни горива по различни характеристики, което позволява изготвянето на многопластови анализи за пазара на горива в страната. Съгласно политиката за повишаване на качеството на данните и осигуряване на най-добрите оценки към даден момент чрез използване на по-

късна информация и/или прецизиране на обектите – крайни разпространители, времевите редове за периода от месец януари 2024 г. до месец декември 2024 г. ще бъдат ревизирани в началото на 2025 г.

Национална агенция за приходите продължи дейността си, свързана с повишаване качеството на данните, декларирани от задължените лица (Интрастат операторите). Подобриха се оперативните дейности, оптимизираха се методите за контрол на достоверността и качеството на декларираните данни. В тази връзка продължава съпоставката им с данните, налични в други административни източници: декларации по ЗДДС и ИС Фискален контрол. Извършват се съпоставки и сравнителни анализи по основните браншове рискови групи стоки с данните от система Фискален контрол.

НАП поддържа и ежемесечно актуализира регистъра на задължените лица по система Интрастат. През 2024 г. броят на търговците, регистрирани за целите на система Интрастат е над 7 хил. задължени лица.

Продължи работата по усъвършенстване и развитие на ИС „Интрастат“, в съответствие с промените в националното и европейското законодателство. Във връзка с предстоящото влизане на България в Еврозоната и въвеждане на еврото като национална валута се извърши анализ и се разработи Техническа спецификация за необходимите промени в ИС „Интрастат“, в съответствие с изискванията на Националния план за въвеждане на еврото в Република България.

Данните от изследване „Месечно събиране на декларации от лица/икономически оператори, осъществяващи внос/износ на стоки от/за трети страни“ на **Агенция „Митници“** бяха изпратени в указания формат и срокове съгласно Споразумението за сътрудничество и обмен на информация между НСИ и АМ. Обобщени данни от изследването бяха предоставени на държавни институции и организации по силата на нормативен акт или подписани споразумения.

3.4. Статистика на селското, горското и рибното стопанство

През 2024 г. експерти от НСИ участваха в инициирани от Евростат дискусии и работни групи за изготвяне на наръчник и обсъждане на необходимост от ново бъдещо законодателство в областта на селскостопанските цени и за методологически подобрения в областта на агромонетарната статистика.

В изпълнение на задълженията на България, произтичащи от действащото законодателство и споразумения в областта на сметките и цените в селското и горското стопанство, през 2024 г. НСИ разработи и изпрати на Евростат:

- годишни данни за икономическите сметки за селското стопанство - втора оценка на дохода на земеделските стопанства за 2023 г., окончателни данни за 2023 г. и първа оценка за дохода на земеделските стопанства за 2024 г. съгласно Регламент (ЕО) № 138/2004;
- годишни данни за регионалните икономически сметки за 2022 г. (на ниво NUTS2);
- годишни данни за 2023 г. и тримесечни и годишни данни (прогноза) за 2024 г. за цените и индексите на цените на селскостопанската продукция и вложенията в селското стопанство;
- годишни данни за 2023 г. за средните цени на земеделската земя и арендата в селското стопанство (на ниво NUTS2);
- годишни данни за 2022 година за Европейските сметки за горите (EFA).

През 2024 г. бяха разработени годишни данни за аграрния сектор (предварителни и окончателни за 2023 г.) и тримесечни за 2024 г. (в т.ч. и експресни оценки) за целите на изготвянето на нефинансовите национални сметки в текущи и съпоставими цени.

Съгласно Календара за разпространение на статистическата информация от наблюденията в Националната статистическа програма за 2024 г. бяха подготвени и публикувани на интернет страницата на НСИ и в ИС „Инфостат“ данни и прессъобщения за икономическите сметки в селското стопанство и цените и индексите в селското и горското стопанство.

Съгласно сроковете в Издателския план за 2024 г. бяха подготвени таблици с данни за публикуване в печатните/електронните издания на НСИ.

През 2024 г. отдел „Агростатистика“, Министерство на земеделието и храните, проведе 19 статистически изследвания в областта на статистиката на растениевъдството, животновъдството, преработката на плодове и зеленчуци, използването на земята и доходите на земеделските стопанства.

В областта на статистиката на растениевъдството в началото на 2024 г. бяха публикувани резултатите от проведените наблюдения за реколта`2023 за засетите/засадените и реколтирани площи, средните добиви и производството от полски култури, зеленчуци, лозя и овощни видове. В рамките на тези изследвания беше събрана и информация за употребата на семена, размера на площите на трайните насаждения, невстъпили в плододаване, проведените агротехнически мероприятия, реализацията на произведената продукция по направления и други. Подготви се провеждането на наблюденията за реколта`2024. Проведено беше изследване за добивите на пшеница и ечемик преди прибиране на реколта`2024, както и наблюдение на дейността на предприятията, преработващи плодове и зеленчуци през 2023 година.

През периода юни - август 2024 г. беше проведено наблюдение за заетостта и използването на територията на България (БАНСИК 2024). Получени са данни за площите със селскостопанско предназначение, включително и за основните култури на ниво шест статистически района (NUTS2).

В областта на статистика на животновъдството бяха публикувани резултатите от проведеното към 1-ви ноември 2023 г. наблюдение за броя на селскостопанските животни в България, в рамките на което се събира информация за броя на едрия рогат добитък, свинете и дребния рогат добитък, по видове и категории животни, за производството и реализацията на получената продукция - мляко и животни за клане. Подготви се провеждането на наблюдението към 1-ви ноември 2024 година. Проведени бяха и наблюдения за състоянието на птицевъдството и за пчеларството в България през 2023 година. Подготви се провеждането на наблюдението за пчеларството през 2024 година.

Месечно (за 2024 г.) и годишно (за 2023 г.) беше събрана информация за дейността на кланиците, на млекопреработвателните предприятия и на люпилните. В рамките на наблюденията за дейността на кланиците за червено и бяло месо за 2023 г. беше събрана информация за производството на месо от определени видове и категории животни съгласно нормативната база на ЕС. От наблюдението за дейността на млекопреработвателните предприятия през 2023 г. беше получена информация за преработеното мляко, за произведените млечни продукти и за продажбата им (в натура и стойност).

В изпълнение на Рамков регламент (ЕС) 2018/1091 и Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/2286 по проект „Интегрирана статистика на земеделските стопанства през 2023 г. (IFS2023)“ беше събрана и въведена информация в подсистема на информационната система за агростатистика (ИСАС) за над 44 000 земеделски стопанства, включени в извадката на изследването. Приключени бяха отчетите на наетите анкетъори от 28-те областни дирекции „Земеделие“. Изпълнени са предвидените проверки и контрол на данните, както и кръстосаните проверки за съпоставимост на индивидуалните данни от IFS2023 с данните от продуктовете анкети

и административните източници. Предстои валидиране на данните с контролите, изпратени от Евростат, проверки за точността на извадката. Окончателният срок за предаване на файла на Евростат, заедно с доклада за качество, е до края на 2024 година. В изпълнение на Рамков регламент (ЕС) 2018/1091 се проведе и изследването за структурата на овощните видове (през 2023 г.), като е получена информация за площи, възрастова структура и гъстота на различните значими видове насаждения в страната, която предстои да бъде публикувана.

За функциониране на системата за земеделска счетоводна информация (СЗСИ) през 2024 г. беше осигурена информация за доходите на земеделските стопанства, необходима за вземане на управленски решения на национално ниво и за измерване на влиянието на Общата селскостопанска политика върху българското земеделие. Актуализиран беше образецът на формуляра за събиране на данни в частта му за субсидиите в изпълнение на Регламент (ЕС) 2015/220 на Комисията, с който през годината се събра информация за отчетната 2023 година. Усъвършенствана беше и изградената информационна земеделска счетоводна система (ИЗСС) за въвеждане на данни, контрол, валидиране и анализ на резултатите на национално и регионално ниво. Събрани бяха индивидуалните данни за стопанствата от плана за подбор за отчетната 2023 г., които се въвеждат в системата RICA-1 на ЕК. За отчетната 2024 г. текущо се събра информация за стопанствата, които не водят счетоводство. За отчетната 2022 г. бяха валидирани от ГД „Земеделие и развитие на селските райони“ към ЕК резултатите за 2 235 стопанства за СЗСИ. С приемането на Регламент (ЕС) 2023/2674 в края на 2023 г. се измени Регламент (ЕО) № 1217/2009 по отношение на преобразуването на СЗСИ в система за информация за устойчивостта на земеделските стопанства (СИУЗС). Целта е да се разшири обхвата на системата и да се събират допълнителни данни за екологични и социални земеделски практики, свързани с ОСП и със стратегията „От фермата до трапезата“. Към съществуващите 13 теми в СЗСИ се добавят 29 нови теми, като част от тях са свързани с прилагането на иновации и дигитализация, управление на риска, управление на почвите, напояване, използване на продукти за растителна защита, баланс на вредните емисии, улавянето на въглероден диоксид в земеделието, биологично земеделие, сертификати за качество, хуманно отношение към животните, употреба на антимикробни средства, условия на труд и други.

С приемането на Регламент (ЕС) 2022/2379 относно статистиката на вложенията и продукцията в селското стопанство с кратко обозначение SAIO е приключена процедурата по втория регламент за актуализиране на правната рамка на земеделската статистика. Включени са теми и подтеми за изготвяне на европейска статистика в областта на растениевъдството, животновъдството, за хранителните вещества, за продуктите за растителна защита. Първият референтен период за изпълнение на SAIO е 2025 година. Приети бяха регламентите за изпълнение с изключение на регламента за изпълнение за статистика за хранителните вещества и за доклади за качеството, които ще бъдат приети до края на 2024 година. Изискванията за всички променливи трябва да бъдат приведени в съответствие с новите изисквания на рамковия регламент и на регламентите за изпълнение.

В изпълнение на Регламент (ЕО) № 1185/2009 относно статистиката за пестициди се подготвя статистическо изследване за употребата на пестициди за 5-те най-разпространени земеделски култури в страната - пшеница, ечемик, рапица, слънчоглед и царевица за зърно, което се провежда в края на 2024 и началото на 2025 година.

Данни за количеството активно вещество азот и фосфор в торовете, използвани в земеделието, се изпращат ежегодно на Евростат на национално ниво. МЗХ има ангажимент на двугодишна база да изпраща на Евростат данни за Брутен баланс на хранителните вещества (БХБ) съгласно Споразумението за статистически данни за баланси на хранителните вещества, визиращо брутен азотен и фосфорен баланс, биологическа азотна и фосфорна фиксация, атмосферните отлагания на азот, които са елементи, свързани с местните условия на всяка страна.

Представители на отдел „Агростатистика“ участваха в периодични обсъждания на напредъка по предприетите действия от органите на статистиката по препоръките от проведената Трета партньорска проверка за Република България в рамките на членството ѝ в Европейската статистическа система (ЕСС) през 2022 година.

Подготвен беше проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 3/1999 за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани. През 2024 г. продължи обновяването на сайта на МЗХ, като периодично се допълваха и обновяваха метаданните и методологичните бележки за изследванията в областта на земеделието, провеждани от отдел „Агростатистика“. На сайта на МЗХ бе актуализиран и календарът за разпространение на резултатите от статистическите изследвания през 2024 година, провеждани от МЗХ по теми и по дати. Продължи публикуването на публична информация в отворен формат на Портала за отворени данни.

Резултатите от проведените наблюдения от отдел „Агростатистика“ се публикуват регулярно в специализираните бюлетини на сайта на МЗХ, в годишните издания на НСИ - Статистически годишник, Статистически справочник, в електронния преглед на статистическа информация, в електронните таблици на Евростат и на Организацията по прехрана и земеделие (ФАО).

3.5. Многоотраслова статистика

Бизнес тенденции

През 2024 г., с финансовото съдействие на Европейската комисия по проект „Бизнес наблюдения и наблюдение на потребителите“, продължи провеждането на всички статистически изследвания в областта на бизнес тенденциите по „Общата хармонизирана програма на Европейския съюз за бизнес наблюдения и наблюдение на потребителите“. Целта на тази програма е да предоставя своевременна информация за разработване на качествени краткосрочни прогнози за развитието на бизнес климата в България.

Месечните бизнес анкети в промишлеността, строителството, търговията на дребно и сектора на услугите събират информация от мениджърите за мненията им по актуални или очаквани промени на определен кръг икономически показатели, оценявайки настоящата и бъдещата икономическа ситуация в страната. Информацията от тях е изключително актуална, тъй като данните се обявяват същия месец, в който се събират. Показателите от тези наблюдения могат да се използват като компоненти на съставни изпреварващи показатели за анализ и откриване на повратните точки в икономическия цикъл. В допълнение през тази година започна публикуването на показател „Несигурност на бъдещото развитие на бизнес състоянието“ в четирите сектора.

Тримесечното наблюдение на потребителите предостави информация за тенденциите в развитието на общественото мнение по основни икономически процеси и явления като общата икономическа ситуация в страната, инфлацията, безработицата, спестяванията, намеренията за извършване на основни разходи за предмети с дълготрайна употреба и покупка на жилище или автомобил.

През 2024 г. експерт от НСИ участва в регулярната работна среща по бизнес наблюденията и наблюдение на потребителите на Европейската комисия, проведена съвместно с Организацията за икономическо сътрудничество и развитие.

Показатели за мониторинг на национални и европейски политики

През 2024 г. продължи работата по осигуряване на статистически данни, необходими за отчитане на индикаторите за резултат по ОП от програмен период 2014 - 2020 година.

В изпълнение на функциите си на национален координатор НСИ продължи докладването на статистически данни към статистическите отдели на международни

организации и по Националния списък с показатели за наблюдение на напредъка по постигане на Целите за устойчиво развитие 2030 на ООН (ЦУР на ООН). Данните в Националния списък с показатели за наблюдение на напредъка по постигане на Целите на ООН за устойчиво развитие бяха актуализирани два пъти през 2024 г. - през март и през октомври.

В Информационна система „Мониторстат“ публикуваната информация периодично беше актуализирана с най-новите данни. Същевременно бяха актуализирани индикаторите по националните и международните стратегии.

През 2024 активно се работи по проекта за надграждане на ИС „Мониторстат“ в изпълнение на инвестиция от Националния план за възстановяване и устойчивост С10.И10 „Инструмент за по-добро стратегическо планиране и управление на изпълнението на стратегически документи“.

През 2024 г. с Решение № 156 от 8 март 2024 г. на Министерски съвет стартира подготовката на Втори доброволен национален преглед за изпълнение на Целите на ООН за устойчиво развитие, като представители на НСИ взеха участие в две заседания на Постоянната работна група към Съвета за развитие за отчитане на напредъка по изпълнението на ЦУР на ООН.

НСИ предостави консултации и статистически данни, необходими на водещите институции при подготовката на доклада по отделните цели.

Бяха проведени кръгли маси със заинтересованите страни, като НСИ взе участие в три кръгли маси: по цели 1, 4, 5, 10, по цели 8, 9 и 12 и по цел 13.

Статистика и сметки за околната среда

Основен приоритет в областта на статистиката на околната среда и сметките е усъвършенстването на методологията и осигуряването на надеждна информация за състоянието, видовете натиск и основните тенденции на въздействие на икономиката върху околната среда.

Направени бяха подобрения в ИС „Статистика на околната среда“ въз основа на натрупан опит от предходната година и с цел улесняването на работата с нея. Системата беше адаптирана във връзка с предстоящото влизане на България в еврозоната.

На финален етап е работата по проект „Разработване на методика за статистиката и сметките за околната среда и пилотното ѝ прилагане за ревизия на данните за екологичните стоки и услуги“, финансиран от ЕК. Общата цел на проекта е подобряването на качеството и сравнимостта на данните за околната среда на национално и европейско ниво в дългосрочен план. В резултатът от изпълнението на проекта беше изготвен единен писмен документ - Методика „Статистика и сметки в околната среда“, съдържащ методологични и практически указания за статистиката и сметките за околната среда, и бяха ревизирани данните за екологичните стоки и услуги, с цел да се гарантира последователност и качество на данните в динамичния ред, докладван съгласно Регламент № 691/2011 относно европейските икономически сметки за околната среда.

Експертите в областта на околната среда взеха участие в редица съгласувателни процедури и консултации на европейско и международно ниво (например по изменение на Регламент № 691/2011 относно европейските икономически сметки в областта на околната среда, консултации относно Статистическата класификация на продуктите по дейности в Европейската икономическа общност), както и на национално ниво (Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда в Р България, Национален списък с показатели за наблюдение на напредъка по постигане на целите на ООН за устойчиво развитие), и други.

През 2024 г. продължи участието на експерти на НСИ в следните работни групи на Евростат: ДИМЕСА, РГ за сметки в околната среда, РГ за монетарни сметки и

статистика, РГ за статистика на отпадъците. На национално ниво експертите участваха в работата на Експертна група по статистика на пластмасовите отпадъци, Междуправителствена РГ за координиране разработването и актуализирането на национален списък с показатели за наблюдение и отчитане по постигане напредъка по целите за устойчиво развитие, Междуправителствена РГ за изпълнение на „Национална програма за редуциране загубите от храни и хранителни отпадъци 2019 - 2024“, Междуправителствена РГ за изготвяне на „Национален доклад за състоянието и опазването на околната среда през 2022“, Междуправителствена РГ 20 „Околна среда“ към Съвета по европейските въпроси.

През 2024 г. експерти в областта на околната среда участваха в различни международните събития и семинари, като среща с представители на ОИСР на тема „Преглед на „Статистическата система и статистиката на България“ - Икономически сметки за околната среда, онлайн консултация във връзка с изготвянето на доклад от Европейската комисия за Четвъртия Преглед за чист въздух и семинар на ОИСР/ИКЕ на ООН за прилагане на системата за икономическите сметки за околната среда. НСИ участва и в уебинари на Евростат относно съгласуваността между сметките за емисиите във въздуха и сметките за енергийните потоци, използването на ГИС plug-in инструмент и тестване на методологичните бележки с насоки за екосистемни услуги опрашване, локално регулиране на климата и филтриране на въздуха, методи за оценка на спомагателна/ продукция за собствена употреба/ непазарна продукция в сметките за сектора на екологични стоки и услуги.

Статистика на жилищния фонд

През 2024 г. продължи обработката и производството на данни за жилищния фонд, в т.ч. новопостроените въведени в експлоатация и съборени жилищни сгради. Уеб базираното приложение „Карта за жилищна сграда“ улесни респондентите и повиши качеството на събираната информация.

Регионална статистика и географски информационни системи

През отчетния период продължи работата по подготовка и разпространение на статистически данни в регионален разрез. Публикуваните данни в електронната публикация „Районите, областите и общините в Република България“ бяха представени на най-ниско ниво при спазване на методологиите на изследванията и изискванията за статистическата конфиденциалност.

Резултатите от специализираните статистически изследвания „Възникнали бедствия, аварии, инциденти и кризи“, „Административно-териториално и териториално деление на Република България“, „Баланс на територията на Република България“ бяха публикувани своевременно, като част от тях се базират на пространствени данни от актуалната кадастрална карта на страната.

За първи път беше публикувана информация за показател „Гъстота на населението“ по видове територии и общини в информационна система „Инфостат“.

През годината продължиха дейностите по два от проектите на ЕК в областта на регионалната статистика - „Събиране на данни за градовете и статистика на под-национално ниво“ и „Подобряване и развитие на статистиката на тема демография, миграция и преброяване на населението и жилищата“.

За първи път се подготвиха и се разпространяват данни за Грид на населението (в координатна мрежа с пространствена резолюция на клетките от 100 м) с данни от преброяване на населението и жилищния фонд, проведено през 2021 година. Разработени са и Грид на населението за 2021 и 2022 г., които предстои да бъдат публикувани на сайта на НСИ през 2025 година.

Наука, технологии и иновации

През 2024 г. продължи работата по производството и разпространението на статистически данни за научноизследователската и развойна дейност (НИРД) и за иновациите в съответствие с методологията на Евростат и изискванията на Регламенти за изпълнение (ЕС) № 2020/1197 и (ЕС) № 2022/1092 на Комисията.

Формираните данни от регулярните статистически изследвания за НИРД, за бюджетните разходи за НИРД и за иновационната дейност на предприятията през периода 2020 - 2022 година бяха публикувани на сайта на НСИ, както и в ИС ИНФОСТАТ и изпратени на Евростат в определените срокове, в изисквания технически формат и с необходимото качество. Изготвен бе и предоставен на Евростат доклад за качеството на данните за иновациите за 2022 година.

Извършена беше необходимата подготвителна работа за статистическото изследване на иновационната дейност на предприятията през периода 2022 - 2024 година. В съответствие с хармонизирания въпросник и методологията на Евростат (CIS 2024) беше актуализиран статистически инструментариум и техническото задание за обработка на данните от изследването.

През 2024 г. продължи работата по формиране и предоставяне на статистически данни за НИРД и за иновациите по показатели за наблюдение и оценка на европейски и национални политики, като Национална програма за развитие на Република България „България 2030“, както и на индикатори за резултат по оперативна програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ (2021 - 2027 година).

Във връзка с присъединяването на Република България към ОИСР, експерти от НСИ участваха в среща на работната група на националните експерти по показателите за науката и технологиите към ОИСР.

Експерти на НСИ взеха участие в онлайн срещи и писмени консултации с Евростат по статистика на научноизследователската и развойна дейност и иновациите.

През 2024 г. експерти от НСИ се включиха в работата на тематичните работни групи и комитетите за наблюдение по оперативните програми „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ (2021 - 2027 г.) и „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ (2021 - 2027 г.), както и в работна група № 16 „Образование, взаимно признаване на професионални квалификации и научни изследвания“ към МОН.

Информационно общество

В областта на статистиката на информационното общество през 2024 г. НСИ продължи работата по провеждане на две регулярни годишни статистически изследвания за използването на информационни и комуникационни технологии (ИКТ) от населението и в предприятията. В съответствие с необходимостта от осигуряване на данни по мониторинг на приоритетните цели на програма „Цифрово десетилетие до 2030 г.“ на ЕС бяха актуализирани основни променливи и включени нови показатели, измерващи напредъка на цифровата трансформация в обществото и икономиката.

Статистическите данни за използването на ИКТ и е-търговия в предприятията бяха събрани и предоставени на Евростат съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 2019/2052 на Европейския парламент и на Съвета за европейската бизнес статистика и на Регламент за изпълнение (ЕС) 2023/1507 на Комисията по отношение на данните за референтната 2024 година.

Статистическите данни за използването на ИКТ в домакинствата и от лицата бяха събрани и предоставени на Евростат съгласно изискванията на Регламент (ЕС) 2019/1700 на Европейския парламент и на Съвета за създаване на обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата и на Регламент за изпълнение (ЕС)

2023/1484 на Комисията относно данните за референтната 2024 година.

През изминалата година експерти от НСИ участваха в работна група на Евростат по статистика на информационното общество, както и се включиха в дейността на постоянна работна група към Съвета по цифровото десетилетие и тематична работна група „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ (2021 – 2027 година).

3.6. Информационни и комуникационни технологии, статистическа инфраструктура и други дейности

Информационни и комуникационни технологии

През 2024 г. се работеше по изграждане на нова ИС „Единен вход“, която ще предоставя единен вход на респонденти до конкретен списък от системи на НСИ за работа с тях, т.е. премахване на различните начини за вход в различните системи и осигуряване на сигурен достъп до системите на база на проверен, валиден КЕП на респондентите.

През годината се разработи нова ИС „Мониторстат“. Основна цел на проекта е осигуряването на универсален, стандартен инструмент за стратегическо планиране, за мониторинг на изпълнението и отчетност на всички стратегически и оперативни документи на централно ниво.

През отчетния период НСИ изгради структурирана аналитична база данни, която ще позволи извършването на многомерни анализи на данните от ИС „Външна търговия“. Актуализирана беше ИС „Бизнес статистика“ за следващия отчетен период, както и се внедри нова „Дигитална библиотека“ в НСИ.

Във връзка с преминаването към еврото се финализираха проектите по актуализиране на информационни системи „Бизнес статистика“, „Инфостат“, „Бизнес цикли“, „Потребителски цени“ и „Статистика на околната среда“.

През 2024 г. НСИ изведе от експлоатация „Регистър на статистическите единици“, а на негово място беше внедрен „Статистически бизнес регистър“. Извърши се и миграция на Lime survey към нова версия.

През годината стартираха дейности по изготвяне на технически спецификации за изграждане на две нови информационни системи - „Изграждане на ИС „Единна входна точка за обявяване на годишни финансови отчети“ и „Развитие на ИС „Външна търговия“ чрез добавяне на модул „Макроданни“ с цел формиране на различни статистически изходи и осигуряване на извънгаранционна поддръжка за срок от 12 месеца.

Реализирани бяха кубове за вътрешно ползване от ЦУ и ТСБ и за генериране на справки по заявки от респонденти относно данните от Преброяване 2021.

През 2024 г. продължи изпълнението на дейности по предоставяне на данни на Евростат от „Преброяване на населението и жилищния фонд на Р България 2021“ и връзка с Censushub на Евростат. Направени бяха необходимите софтуерни инсталации, създадени бяха три бази данни и бяха конфигурирани връзките с базите данни. Създадена беше методика за зареждане на данните в Censushub по изискванията на Евростат. По тази методика се конфигурират 40 хиперкуба, които се презентират поетапно в Censushub. Заредени бяха Grid данните в Censushub.

През 2024 г. НСИ продължи успешно да използва единната входна точка на Евростат за обмен на статистически данни EDAMIS 4 (Electronic Dataflow Administration and Management Information System), която гарантира сигурен обмен на конфиденциални данни.

С цел максимална защита на индивидуалните данни при обмена на микроданните за вътрешнообщностната търговия НСИ осъществява свързаност с Евростат и други членове на ЕСС през сигурната защитена мрежа TESTA на Евростат.

През 2024 г. документооборота на НСИ се реализира с внедрената нова версия

на АИС „Документооборот“, която осигурява възможност за електронен документооборот, класифициране на документи и други. Реализирана беше интеграция на АИС „Документооборот“ със „Системата за сигурно електронно връчване“ на МЕР.

В НСИ се използва ScholarOne, внедрената нова платформа за списание „Статистика“ с възможност за публикуване и рецензиране на научни статии и материали.

Разработени бяха средства за web-scraping за целите на изследвания в НСИ и започна реално събиране на данни чрез тези методи.

С цел улеснение на респондентите Подпомагащият център оказва съдействие по технически проблеми относно ИС „Бизнес статистика“, ИС „Бизнес цикли“, ИС „Статистика на околната среда“, „Наблюдение на работната сила“.

Внедрената в НСИ система за управление и контрол на заявките (NVision help desk) гарантира своевременна информираност, записи за събития, база знания за възникнали казуси, техните решения и време на реакция.

През 2024 г. НСИ продължи да обогатява наборите от данни и на новия национален портал за публикуване на отворени данни: <https://data.egov.bg/>. Ресурсите ще бъдат достъпни в JSON-stat формат и ще се актуализират автоматично.

Информационната система „Инфостат“ е един от основните канали за предоставяне на статистическа информация. Чрез ИС „Инфостат“ се предоставят и данните от „Преброяване на населението и жилищния фонд на Р България“. Възможността за бърз и лесен достъп до постоянно обновяваната и обогатявана информация в системата е едно от основните ѝ предимства. През годината експертите в НСИ се стремяха да отговорят на очакванията на потребителите за точност и навременност на предоставяните данни.

Интернет сайтът на НСИ е не само основен канал за безплатно разпространение на официални статистически данни, но и предоставя полезна и добре структурирана актуална информация за дейността на института с цел повишаване на статистическата култура на потребителите относно провежданите от НСИ статистически изследвания и използването на данните.

През годината основен приоритет беше увеличаването на капацитета и степента на резервиране на информационните системи чрез използване на ефективни средства за съхраняване и възстановяване на информационните системи и данните от статистическите изследвания. Прилагат се надеждни политики за резервиране на базите данни и компонентите на информационните системи чрез специализиран софтуер на различни локации. Приоритети на НСИ са разширяване на възможностите за използване на административни източници и внедряването на SDMX стандарт за изготвяне и предоставяне на данни от статистическите изследвания.

През 2024 г. се улесни достъпът на потребителите до статистически данни и тяхното разбиране, включително чрез осигуряване на привлекателни и интерактивни изображения, по-персонализирани услуги, като например данни по заявка и анализи на самообслужване. Подобри се обменът на данни и се осигури достъп на НСИ до административни бази данни и регистри чрез развитие и разширяване на партньорските взаимоотношения с държателите на административни данни. Насърчиха се партньорствата с обществени и частни притежатели на данни и технологичния сектор с цел улесняване на достъпа до данни за статистически цели, интегрирането на данни от множество източници и използването на най-модерни технологии. Приоритетно беше изграждането на капацитет за управление и развитие на инфраструктурата за пространствени данни.

Приоритети за НСИ бяха също и дигитализацията и цифровизацията на услугите, прилагането на стратегията за интелигентни данни, както и използване на Machine learning в официалната статистика.

В областта на информационните технологии продължи развитието на информационните системи в различните области на статистиката и изграждането на сигурни канали за обмен на данни в рамките на Националната статистическа система.

През 2024 година беше извършен вътрешен одит съгласно Интегрираната система за управление, която интегрира ISO 27001:2022 и Системата за управление на качеството (СУК) съгласно ISO 9001:2015.

През месец август 2024 г. беше проведен външен ресертификационен одит ISO/IEC 27001:2022 и СУК съгласно ISO 9001:2015.

Развитие на статистическите информационни системи

През 2024 г. продължи развитието и усъвършенстването на разработените уеб базирани приложения за нуждите на различни статистически изследвания в НСИ: „Лечебни и здравни заведения и детски ясли“, „Краткосрочна статистика на жилищните сгради и жилищния фонд“, „Статистика на доходите и условията на живот“, „Индекс на цени на жилища“, „Изследване за цените на посевния и посадъчен материал“, „Изследване на български и чужди граждани, влизащи и излизащи от България“, „Места за настаняване“, „Наблюдение за туристическите пътувания“, „Наблюдение на потребителите“, „ПРОДКОМ извадки“, „Професионално обучение на заетите лица в предприятията“, „Цени на ветеринарномедицинските продукти“, „Цени на минералните торове, използвани в селското стопанство“, „Цени на продукти за растителна защита“, „Цени на производител в селското стопанство“, „Цени на фуражите, използвани в селското стопанство“, „Цени на производител в горското стопанство“ и други. Разработването на уеб приложенията улесни и ускори работата по въвеждане и контрол на данните и съкрати сроковете по предоставяне на резултативните статистически данни. Приложенията осигуряват както лесен и удобен начин за въвеждане на данните, така и текущ контрол по време на въвеждането на данните, а също така и общ контрол на всички въведени данни. В приложенията са разработени удобни справки за следене на състоянието на въведените данни, за броя на отговорилите респонденти и други. Приложенията се използват както от служителите на НСИ, ТСБ и ОСИ, така и от респондентите.

Продължи развитието и усъвършенстването на разработените десктоп приложения: Дефлатори в търговията, Дефлатори в услугите, Наблюдение на домакинските бюджети, Цени на земеделската земя и рентата в селското стопанство, Индекси и индикатори на цени на жилища, Цени CIF/FOB, Индекси на цени на износа и вноса, Каталог на стоки, Отчет за застрахователните и презастрахователните дружества, Дейност на библиотеките, Дейност на музеите, Дейност на театрите, Дейност на радиата, Дейност на телевизиите, Наблюдение на автобусния транспорт, Наблюдение на автомобилния транспорт, Годишна информация за професионалното обучение срещу заплащане в професионалните гимназии, професионалните училища и професионалните колежи и други.

През изминалата година продължи дейността по разработване на аналитични изходи, специфични анализи и обработка на данните за различните статистически изследвания с използване на статистическия пакет SPSS Statistics Server и SAS, които са основна аналитична платформа в НСИ.

През 2024 г. продължи и работата по реалното събиране на данни с разработените средства за web-scraping за целите на изследванията на цените в НСИ.

През годината НСИ разработи и внедри нови уеб приложения - „Годишен отчет на земеделските стопанства“ и „Наблюдение на работната сила“, които замениха досега използваните десктоп приложения и започна реалното събиране на данни с тях.

ИКТ инфраструктура

През 2024 г. развитието на информационната и технологичната инфраструктура беше основен приоритет за постигането на надеждна работа на информационните системи и осигуряване на непрекъсваемост на предоставяните услуги за респондентите и потребителите на статистическа информация.

НСИ поддържа и развива съвременни центрове за данни - основен (Data Center) и резервен център (Disaster Recovery Center), отговарящи на високите изисквания за

съхранение и защита на данните и информационните активи.

През месец юли се извърши процес по развитие и модернизация на системите за съхранение на данни в НСИ.

През 2024 г. се извърши надграждане на непрекъсваемостта на предоставяните услуги в ЦУ на НСИ и в ТСБ, както и модернизация на центровете за данни и комуникационната инфраструктура чрез нови хардуерни активи в регионалните структури на НСИ.

В НСИ се осъществява непрекъснат мониторинг и поддръжка на работоспособността на техническите средства и информационните системи, изграждащи информационната инфраструктура.

Един от акцентите в дейността е администрирането на операционните системи, средствата за антивирусна защита и актуализацията на използваните в НСИ програмни средства.

Методология, статистически метаданни, класификации и стандарти

През 2024 г. НСИ продължи работа по четиригодишния проект „Доверена умна статистика (TSS) - мрежа за изучаване на уебпространството (WIN)“. Проектът е резултат от предишните дейности, осъществени в периода 2016 - 2020 г. в хода на проектите ESSnet on Big Data I и II и насочени към многофункционална статистика, основана на набор от нетрадиционни източници на данни. Целта му е да допринесе за установяване на мрежа за изучаване на уебпространството (WIN) в ЕС и извън нея чрез използване на услугите на хъба за уебданни на Евростат (Web Intelligence Hub - WIH) и да ги интегрира в националните статистически производствени системи.

Една от основните задачи през 2024 г. беше поддържането в актуално състояние на статистическите класификации и оказването на методологична помощ на потребителите. През 2024 г. НСИ работи върху новата версия на КИД - 2025 съгласно Регламент 2023/137 на Комисия от 10 октомври 2022 г. за изменение на статистическа класификация на икономическите дейности NACE Rev. 2. Разработиха се структурата, обяснителните и методологични бележки на КИД - 2025 и кореспондиращи таблици между КИД - 2008 и КИД - 2025. Класификацията се утвърди със заповед на председателя на НСИ и беше публикувана в Държавен вестник. Новата класификационна версия КИД - 2025 влиза в сила от 01.01.2025 година. Проведено бе обучение на тема „Внедряване на новата версия на КИД - 2025“, като участниците от ЦУ и ТСБ на НСИ бяха запознати с промените в класификацията, които отразяват технологичното развитие и структурните промени на икономиката през последните две десетилетия, като дава възможност за модернизиране на европейската статистика и допринася чрез по-съпоставими и подходящи данни за по-доброто икономическо управление на международно, европейско и национално равнище.

През 2024 г. се разработи структурата на новата версия на продуктовата класификация КПИД - 2025, която също влиза в сила от 01.01.2025 година.

За улесняване на потребителите при използването на класификациите непрекъснато се изготвят становища по запитвания на респонденти, които са помощно средство при класифициране на статистическите единици за правилното тълкуване на Класификацията на икономически дейности, подпомагат статистиците при осъществяване на статистическите изследвания и подобряват съпоставимостта в международен аспект.

За целите на статистическите обработки и продължаването на динамичните редове на основата на настъпилите промени в Комбинираната номенклатура 2025 бяха разработени кодови таблици на преход. За целите на наблюдението ПРОДКОМ беше разработена новата версия на Номенклатурата на промишленото производство - ПРОДПРОМ 2024, Списъкът на Z кодовете и прилежащите кореспондиращи таблици, а за целите на статистиката на външната търговия и за ИС „Интрастат“ към НАП беше

извършена ежегодна актуализация на самообяснителните текстове на Комбинираната номенклатура 2025.

През 2024 г. продължи дейността по изпълнение на задълженията като кореспондент на данни по Специалния стандарт за разпространение на данни Плюс (SDDS Plus) на МВФ към БНБ: поддържане на файлове с данни, подготовка на предварителния календар, изпращане на данните и календара и координация при годишното сертифициране на метаданните.

НСИ продължи участието си в поддържането на „Националната класификация на професиите и длъжностите 2011“ и в актуализирането на списъка с длъжностните наименования и кореспондиращите таблици.

През годината продължи поддържането на съдържанието и правилното функциониране на Националния регистър на населените места.

През 2024 г. НСИ изготви „Списък на стандартните статистически показатели за 2024 година“. Списъкът съдържа статистическите показатели, по които НСИ предоставя безплатно информация от статистическите изследвания, включени в НСП.

4. РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ

Персонал

Националният статистически институт се състои от централно управление (ЦУ) и шест териториални статистически бюро (ТСБ). Териториалните статистически бюро осъществяват функциите и задачите на НСИ по производството и разпространението на статистическа информация на регионално ниво. Териториалните структури са следните: ТСБ - Северозапад, ТСБ - Север, ТСБ - Североизток, ТСБ - Югоизток, ТСБ - Юг, ТСБ - Югозапад.

Структурните звена в ЦУ на НСИ са разпределени в обща и специализирана администрация съгласно Закона за администрацията.

Общата численост на персонала в НСИ към 31.10.2024 г. е 968 щатни бройки, в т.ч. ЦУ на НСИ - 321 щатни бройки, и ТСБ - 647 щатни бройки. Съгласно Устройствения правилник на НСИ централното управление е организирано в шест дирекции: „Бизнес статистика“, „Демографска и социална статистика“, „Макроикономическа статистика“, „Многосекторна статистика, методология и регистри“, „Информационни системи и инфраструктура“, „Обща администрация“ и структури на пряко подчинение на председателя на НСИ: сектор „Сигурност на информацията, информационните и комуникационни технологии и отбранително-мобилизационна подготовка“, „Инспекторат по чл. 46 от Закона за администрацията“, финансов контролор, звено „Вътрешен одит“, отдел „Международни отношения и проекти“ и отдел „Комуникации и секретариат“. Пет от дирекциите са в специализираната администрация, а една - в общата администрация.

Провеждане на конкурси за незаети длъжности

От началото на месец януари 2024 г. до края на месец октомври 2024 г. бяха стартирани 99 конкурсни процедури за назначаване на служители на свободни длъжности по служебно правоотношение в системата на НСИ. От тях 77 са в ЦУ и 22 в ТСБ. С назначаване на кандидати са приключени 52 конкурса в НСИ.

Броят на конкурсите в ЦУ е нараснал драстично спрямо 2023 г., когато са били обявени 66 конкурса, което може да се обясни с проблема, свързан с недостига на

служители или задържането им, породено от високото равнище на заплащане на конкурентите на пазара на труда.

Таблица 1. Конкурсни процедури

(Брой)

Структури	обявени	прекратени	прекратен поради недопускане на кандидати	прекратени поради липса на кандидати	приключил без класиране	приключил с класиране и без назначаване	приключил с назначаване
ЦУ	6	2	4	12	12	3	38
ТСБ	5	1	0	1	1	0	14
НСИ	11	3	4	13	13	3	52

Прави впечатление, че неуспешните процедури са прекратени поради липса на кандидати или са приключили без класиране, като те преобладават в ЦУ на НСИ спрямо ТСБ. Тези факти биха могли да се обяснят с липса на специфичен професионален опит, знания и умения, които кандидатите не притежават, както и с по-ниските равнища на безработица в град София спрямо останалите градове. Може да се отбележи, че броят на конкурсите, които са приключили с назначаване, е почти еднакъв с този спрямо 2023 година. На последно място, но не и по-важност, е възнаграждението, което се предлага за някои от позициите спрямо същите в други администрации или в частния сектор.

Заети по възраст и образование в НСИ

Структурата на персонала по възраст и образование в НСИ е представена в Таблица 2 и Таблица 3 общо за НСИ, в т.ч. за ЦУ на НСИ и ТСБ.

Таблица 2. Структура на реално заетите по възрастови групи в НСИ

(Брой)

Възрастова категория (години)						
Структури	до 29	30 - 45	46 - 55	56 - 65	над 65	Общо
ЦУ	20	102	106	54	1	283
ТСБ	17	204	200	179	8	608
НСИ	37	305	311	229	9	891

В ЦУ на НСИ преобладават представителите от възрастовата група 46 - 55 години, като техният брой се е увеличил в сравнение с 2023 г., след тях е групата на служителите 30 - 45 години. В ТСБ най-висок е броят на служителите от 30 - 45-годишна възраст. В сравнение с 2023 г. при тях се наблюдава намаление с 4 броя.

В системата на НСИ е налице нарастване на дела на работещите над 65 години спрямо 2023 г., когато са били 7 броя. Тази тенденция е по-силно изразена в ТСБ, където са се увеличили от 6 на 8 броя. Равнището на младежите до 29 години спрямо 2023 г. в НСИ се е увеличило. В ЦУ на НСИ се е увеличило от 13 на 20 броя, а в ТСБ от 15 на 17 броя.

Може да се обобщи, че възрастовата структура на заетите в НСИ е отражение на демографската тенденция в страната. В София се забелязва увеличение на заетите до 29 годишна възраст, докато в останалите градове броят им леко се увеличава, както и този на заетите над 65-годишна възраст. Работата в държавната администрация не е достатъчно атрактивна за младежите, което поражда необходимостта от предприемане на специални мерки за привличането им. Съществен проблем е и необходимостта от наличието на документ за придобита образователно-квалификационна степен - диплома за завършено образование съгласно Наредбата за провеждане на конкурсите и подбора

при мобилност на държавни служители, което възпрепятства назначаването на студенти от по-високите класове на висшите училища.

Таблица 3. Структура на реално заетите в НСИ по образование

(Брой)							
Образователни степени							
Структури	доктор	магистър	бакалавър	професионален бакалавър	средно образование	основно образование	Общо
ЦУ	12	222	37	4	8	0	283
ТСБ	2	397	104	13	92	0	608
НСИ	14	619	141	17	100	0	891

Данните показват, че 89% от служителите в НСИ са с висше образование, като повече от половината са с образователно-квалификационна степен „магистър“. На второ място са бакалаврите - 141 броя. По отношение на заетите с образователно-квалификационна степен „доктор“ има увеличение с 1 брой в ЦУ на НСИ спрямо 2023 година.

В сравнение с предходния отчетен период е намалял броят на служителите в НСИ със средно образование (през 2023 г. - 103 броя).

Друга интересна тенденция е, че докато в ЦУ се наблюдава увеличение на бакалаврите спрямо 2023 г., когато са били 26 бр., то в ТСБ има спад с 8 бр. спрямо 2023 година.

Таблица 4. Обучение на служителите от НСИ в български университети

(Брой)			
Вид обучение	НСИ	ЦУ	ТСБ
Доктор	7	4	3
Магистър	15	7	8
Бакалавър	9	1	8
Общо	31	12	19

В Таблица 4 са обобщени данните за служителите в НСИ, които към настоящия момент продължават образованието си за придобиване на по-висока образователно-квалификационна степен. Общият им брой се е увеличил спрямо 2023 г., когато са били 21 броя.

В заключение може да се обобщи, че профилът на заетите в НСИ по придобитото образование се е променил в рамките на последната година. Наблюдава се леко увеличение по отношение на служителите с по-висока образователно-квалификационна степен като „доктор“, „магистър“, „бакалавър“ и „професионален бакалавър“ за сметка на служителите със средно образование. Увеличава се броят на служителите, които продължават образованието си за придобиване на по-висока образователно-квалификационна степен.

През 2024 г. трима експерти от НСИ взеха участие в обучение по Европейската програма за обучения в областта на статистиката (ESTP), със следните теми: „Платежен баланс - въвеждащ курс 2024“ (гр. Париж, Франция), „ЕСС 2010 - национални сметки“ (гр. Люксембург, Херцогство Люксембург) и „Европейската статистическа система -

нейната структура и начини на работа“ (The European Statistical System (ESS) - its structure and ways of working)“ (гр. Слангеруп, Кралство Дания). Двама експерти от НСИ взеха участие в обучение организирано от МВФ, на тема „Institutional Sector Accounts - Advanced“ (гр. Виена, Австрия), един служител участва в 9-и съвместен семинар на OECD/UNECE относно прилагането на системата на икономически сметки в околната среда (гр. Женева, Конфедерация Швейцария) и трима служители са участвали в семинар на тема „Национални сметки“ (гр. Букурещ, Румъния). Трима експерти взеха участие в 2 международни курса и уебинари онлайн.

В областта на енергийната статистика двама експерти на НСИ участваха в обучение, организирано от СУ „Св. Климент Охридски“, на тема: IV-та зимна школа „Енергетика и климат“.

След проучване и анализ на наличните умения и компетентности у служителите на НСИ и идентифициране на недостига им в определени области, бяха конструирани специално създадени за тях НСИ обучения, с индивидуални програми и използване на услугите на академични преподаватели с висока експертност и специализация в конкретния тип обучение. Опитът от последната една година показва, че съчетаване на лекционна форма с интерактивни методи на обучение, съчетано с провеждането на обученията на място в НСИ, предизвиква по-голяма практическа приложимост и ефикасност на обучителния процес.

През годината бяха проведени следните обучения на място в НСИ:

- Въведение в R;
- Работа с Microsoft Excel (напреднали);
- Работа със софтуерен продукт за статистическа обработка на данни IBM SPSS Statistics - за начинаещи;
- Работа със софтуерен продукт за статистическа обработка на данни IBM SPSS Statistics - за средно напреднали;
- Проектиране на представителни извадки с Complex Samples;
- Курс за „Сезонно изглаждане на данни с JDemetra+“;
- Вътрешни одитори на системи за управление на качеството (ISO 9001:2015) и на сигурността на информацията (ISO/IEC 27001:2022) съгласно указанията на ISO 19011:2018;
- Обучение по защита на класифицираната информация;
- Промени в изследването „Наблюдение на домакинските бюджети“ в съответствие с новия рамков Регламент 1700/2019 година;
- Семинар между НСИ, БНБ и МФ на тема: „Разработване, производство и разпространение на данните в областта на държавната финансова статистика“;
- Поддържане и подобряване на интегрираната система за управление на качеството и сигурността на информацията в НСИ;
- Годишна среща в Сливек „Статистика за околната среда и енергетиката“;
- Етични норми, поведение и работа с потребители и респонденти.
- Обучение на тема „Внедряване на новата версия на КИД - 2025“.

Проведени бяха следните обучения във външни организации:

- Промени в Закона за обществени поръчки от 20 октомври 2023 година и Правилника за неговото прилагане. Проблемни области в процеса по възлагане, нови образци на обявления, в сила от 01.02.2024 година. Процедури на договаряне. Проблемни области при работата на оценителната комисия;
- Административнонаказателната отговорност за нарушения на Закона за обществените поръчки и правилника за неговото прилагане;
- Задължително първоначално обучение/курс по защита на класифицираната информация на служители по сигурността на информацията, организирано от Държавна комисия по сигурността на информацията (ДКСИ);

- Обществената поръчка от А до Я - изпълнение на нормативните изисквания и промените в Закона за обществените поръчки от 20 октомври 2023 г. и Правилника за прилагането му от възложители и изпълнители;
- Програмно осигуряване;
- Семинар във връзка с процеса на транспониране в българското законодателство на Директива 2022/2041 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г. относно адекватните минимални работни заплати в Европейския съюз;
- Новите промени в ППЗОП, предварителен контрол по чл. 237б от ЗОП и контролът на АОП;
- Ежегодно обучение по здравословни и безопасни условия на труд съгласно Наредба № 4 от 03.01.1998 г. за обучението на представителите в КУТ;
- Обучение по безопасност и здраве при работа съгласно чл. 6, ал. 1, т. 2 и т. 3 от Наредба № РД-07-2 от 16 декември 2009 г. за условията и реда за провеждането на периодично обучение и инструктаж на работниците и служителите по правилата за осигуряване здравословни и безопасни условия на труд.

Експерти от НСИ взеха активно участие в обучения, организирани от Института по публична администрация и Школата по публични финанси.

През 2024 г., както и през предходните години, продължиха дейностите по подобряване на условията на труд. Закупени бяха нови офис столове, лаптопи, както и компютри с монитори, които бяха предоставени за ползване на служителите от ЦУ на НСИ и на Териториалните статистически бюра.

Поднови се автопарка на ЦУ на НСИ, като се закупиха нови МПС за задоволяване нуждите на института.

В ОСИ - Перник и ОСИ - Търговище се подмени подовата настилка в работните кабинети на служителите на института с нов ламинат.

Изгради се оградата на почивната база на НСИ в КК „Боровец“. Извърши се ремонт на административната сграда на ТСБ - Северозапад в гр. Ловеч, както и аварийен ремонт на площадков водопровод в ПБ в гр. Китев.

До настоящият момент са извършени над 190 броя аварийни и текущи ремонти по вписани заявки в Книга за повреди и ремонти при ЦУ на НСИ от служители на института.

След проведена процедура за отдаване под наем на ведомствено кафе за кетъринг услуги в сградата на ЦУ на НСИ, бе избран наемател.

Бяха подновени и подписани договори с експлоатационни дружества, договори за доставки, предоставяне на услуги, поддръжка, абонаментно обслужване.

Спазени са всички изисквания за поддържане на строг противопожарен ред в сградата на ЦУ на НСИ съгласно изискванията на нормативните документи.

Бюджет

Изпълнението на бюджета на НСИ за 2024 г. се реализира съгласно приетия Закон за държавния бюджет на Република България за 2024 г. и направените текущи корекции (Приложение 1). Към 31.12.2024 г. са изпълнени 43% от планираните приходи спрямо уточнения план и 99% от планираните разходи, в т.ч. текуща издръжка (заплати, други възнаграждения и плащания на персонала и издръжка) - 99%.

5. ВЪТРЕШЕН ОДИТ И АДМИНИСТРАТИВЕН КОНТРОЛ

Звено „Вътрешен одит“ (ЗВО) осъществява вътрешен одит на всички структури, програми, дейности и процеси в Национален статистически институт, включително на разпоредителите от по-ниска степен в НСИ и/или на разпоредителите със средства от Европейския съюз. При осъществяване на одитните ангажименти за даване на увереност и консултиране, ЗВО спазва изискванията на Закона за вътрешния одит в публичния сектор (ЗВОПС), Международните стандарти за професионална практика по вътрешен одит, Етичния кодекс на вътрешните одитори, Статута на

вътрешния одит и утвърдената от министъра на финансите методология за вътрешен одит в публичния сектор.

През първото тримесечие при спазване на нормативните изисквания на чл. 40, ал. 5 от ЗВОПС беше изготвен, представен и изпратен годишен доклад и въпросник за дейността на ЗВО за 2023 г. по електронен път чрез уеб базиран модул „Годишно докладване“ на министъра на финансите в определените срокове.

Спазиха се нормативните изисквания като ръководителят на вътрешния одит извърши проверка на обобщения доклад и въпросник за състоянието на системите за финансово управление и контрол (СФУК) в НСИ през 2023 г. и беше дадено становище за съответствието на подадената в доклада и въпросника информация с констатациите от извършените вътрешни одити. Докладът и въпросникът за СФУК на НСИ бяха изпратени в съответствие с определените за това срокове.

На основание на чл. 14, ал. 1, т. 2 от Закона за вътрешния одит в публичния сектор Звено „Вътрешен одит“ в НСИ освен с ръководител, разполага и с три щатни бройки за вътрешни одитори. Същите за периода от 01.01.2024 г. до момента са незаети, поради което звеното не разполага в достатъчна степен с необходимия за своята дейност човешки ресурс. Това от своя страна силно затруднява пълноценното и ефективно осъществяване на дейността на звеното, както и осигуряването на оптимално одит покритие. След проведен конкурс е назначен нов ръководител на ЗВО и своевременно са предприети необходимите действия за обявяване и провеждане на съответните конкурси за попълване на незаетите бройки от професионално подготвени вътрешни одитори. През 2024 г. бяха проведени четири конкурса за вътрешни одитори, които бяха неуспешни поради несправяне на кандидатите или поради липса на кандидати. Въпреки трудностите, свързани с набиране на необходимия персонал, звеното за вътрешен одит ще продължи своите усилия и през следващата 2025 г. за попълване на звеното чрез провеждане на конкурси за вътрешни одитори. Целта е звеното да разполага с адекватни човешки ресурси, което е основна предпоставка за постигане на заложените цели.

През месец юни бе изготвен и утвърден от председателя на НСИ Годишен план за дейността на Звено за „Вътрешен одит“ при НСИ за 2024 година. Поради посочените по-горе обстоятелства годишният план ще обхване второто полугодие на 2024 г. и е изготвен на база реално разполагаемите човешки ресурси. Планът дефинира предмета, обхвата, целите и ресурсите за изпълнението на дейността по вътрешен одит. Годишният план за 2024 г. е изготвен въз основа на утвърдения от председателя на НСИ Стратегически план за дейността по вътрешен одит 2023 г. - 2025 година.

По инициатива на председателя на НСИ, ръководителят на ЗВО изпълни одитен ангажимент за консултиране на тема: „Анализ и оценка на разходите за възнаграждения на персонала в ТСБ Североизток за периода 01.01.2024 г. - 30.09.2024 година.“ Целта на одитния ангажимент е след извършен преглед и анализ на разходите за възнаграждения на персонала, да се изрази становище относно наличието на възможност да се реализира икономия по съответните бюджетни параграфи в ТСБ Североизток. За резултатите от ангажимента беше изготвен одитен доклад със съответното становище, които бяха предоставени на председателя на НСИ.

В края на отчетния период беше стартиран одитен ангажимент за увереност, изготвян на годишен план за дейността по вътрешен одит за следващата година, както и въпроси, свързани с подготовка на годишното отчитане.

Отчитането на одитната дейност на ЗВО в НСИ за 2024 г. ще се извърши до 28.02.2025 г. с изготвянето на доклад и въпросник, които се предоставят на председателя на НСИ и се изпращат чрез модул годишно представяне в Министерство на финансите в нормативно определените срокове.

През 2024 г. дейността на Инспектората по чл. 46 от Закона за администрацията (ЗА) на НСИ беше съобразена със Стратегията за развитие на НСС на Република България 2021 - 2027 г. и Националната статистическа програма и

свързана с реализиране на целите и приоритетите, залегнали в Стратегическия план за дейността на Инспектората на НСИ за периода 2021 - 2025 г., и Годишния план за дейността на Инспектората по чл. 46 от ЗА на НСИ през 2024 година. През цялата година се осъществяваше административен контрол за спазване изискванията на законодателството при изпълнение на функциите от всяко звено от структурата на НСИ и контрол върху изпълняваните дейности с оглед ефективното функциониране на административните структури в Централно управление (ЦУ) и териториалните статистически бюра (ТСБ) на НСИ. Основно усилията бяха насочени към повишаване на качеството и разширяване на обхвата на осъществявания административен контрол върху дейността на общата и специализираната администрация на НСИ.

В изпълнение на правомощията на Инспектората по чл. 46 от ЗА на НСИ от първостепенно значение беше постигането на следните основни цели:

- създаване на оптимални условия за работа на отделните структурни звена с оглед цялостното реализиране на държавната политика в областта на статистическата дейност;
- прилагане на своевременни и ефективни мерки за ограничаване на корупционния риск в централните и териториалните структури от системата на НСИ;
- формиране на устойчива среда, спомагаща за спазване на законите, подзаконовите и вътрешноведомствените актове, правилата и процедурите, с оглед недопускане на нарушения и негативни прояви при функционирането на администрацията и подобряване на работата ѝ;
- повишаване на подготовката и професионалната квалификация на инспекторите, като условия за обективност и ефективност на осъществявания административен контрол.

Реализирането на целите беше обусловено от изпълнението на следните основни задачи:

- провеждане на *планови проверки* за осъществяване на административен контрол на всички структури, дейности и процеси в звената от състава на ЦУ и ТСБ на НСИ;
- извършване на *извънпланови проверки* по постъпили сигнали или по разпореждане на председателя на НСИ и предлагане на мерки за предотвратяване и отстраняване на нарушения;
- осъществяване на *текущ административен контрол* по правилното прилагане и спазване на законодателството и вътрешно нормативните актове при изпълнение на възложените функции от дирекциите от административните звена в ЦУ и ТСБ;
- извършване на *проверки на декларациите* по чл. 49, ал. 1 от Закона за противодействие на корупцията.

Работата на инспекторите беше насочена към повишаването на ефективността при планиране и усъвършенстване на организацията, стриктното прилагане на нормативните изисквания и съобразяването с обективни обстоятелства, от които зависи оптимизирането на работата. Сериозно внимание беше отделяно за спазването на сроковете при възлагане, изпълнение и приключването на служебните задачи.

През отчетния период Инспекторатът по чл. 46 от ЗА на НСИ извърши общо 23 проверки, от които 16 планови (в т.ч. 12 месечни проверки) и 7 извънпланови (по постъпили сигнали).

В изпълнение на Годишния план за дейността на Инспектората през 2024 г. бяха извършени следните четири планови проверки:

- тематична планова проверка и оценка на организацията на дейността и на спазването на нормативните изисквания при оценяването изпълнението на длъжността през 2023 г. от служителите в ЦУ и ТСБ на НСИ;
- тематична планова проверка за спазване изискванията за събиране, отчитане, съхранение и публикуване на декларациите по Закона за противодействие на

корупцията (ЗПК), подадени от служителите от ЦУ и ТСБ на НСИ и за неподадените в срок декларации;

- комплексна планова проверка на цялостната дейност на ТСБ - Северозапад за установяване на действителното състояние за организацията и изпълнението на задачите, както и за спазване на нормативните актове от общата и специализираната администрация на ТСБ - Северозапад;

- комплексна планова проверка на цялостната дейност на ТСБ - Североизток за установяване на действителното състояние за организацията и изпълнението на задачите, както и за спазване на нормативните актове от общата и специализираната администрация на ТСБ - Североизток.

За осъществяването на вътрешния административен контрол през 2024 г. Инспекторатът по чл. 46 от ЗА на НСИ извърши 12-месечни проверки. В резултат бяха изготвени и предоставяни за утвърждаване от председателя на НСИ ежемесечни доклади, съдържащи направените констатации, анализи, изводи и препоръки от проведения административен контрол. Предметът на проверките включваше: установяване на нарушения на нормативната база; прояви на корупция и неефективна работа на администрацията; проверки по сигнали срещу незаконни или неправилни действия или бездействия на служители от НСИ; установяване на нарушения по чл. 53 и чл. 54 във връзка с чл. 25, чл. 26 и чл. 27 от Закона за статистиката; проверки на декларациите за несъвместимост на новоназначените служители в ЦУ и ТСБ на НСИ и публикуването им в регистрите на интернет страницата на НСИ; приемане на декларации за имущество и интереси и изпълнение на задачите, регламентирани в Закона за противодействие на корупцията и Наредбата за организацията и реда за извършване на проверка на декларациите и за установяване на конфликт на интереси; изпълнение на резолюциите на ръководството на НСИ; преглед на сключените и изпълнените през съответния месец договори; издадените и изпълнени/неизпълнени заповеди на ръководството на НСИ; проведените международни командировки на служители от НСИ; изготвените доклади от участия в международни командировки и произтичащи от тях задачи пред НСИ. С особена важност беше осъществяван преглед за изпълнението на решенията, взети на провежданите през календарната година Председателски съвети. Контролирано беше изпълнението и отчитането на поставените чрез АИС „Документооборот“ задачи на служителите от НСИ.

През 2024 г. беше осъществяван ежемесечен контрол за изпълнението на дейностите, заложи в НСП и Издателския план за 2024 година. Проследявано беше изпълнението в срок на провежданите статистически изследвания и публикации от Календара за разпространение на резултатите от статистическите изследвания, както и на издадените публикации и прессъобщения.

През 2024 г. Инспекторатът осъществяваше постоянен контрол за изпълнение на разпоредбите на ЗПКОНПИ (отм.) и Наредбата за организацията и реда за извършване на проверка на декларациите и за установяване конфликт на интереси. Бяха актуализирани всички относими вътрешно нормативни документи и актове, съобразно новоприетия Закон за противодействие на корупцията.

В законово определените срокове информацията от подадените декларации за имущество и интереси по чл. 49, ал. 1, т. 2 и т. 4 от ЗПК от служителите на ЦУ и ТСБ на НСИ беше обработвана, съхранявана и публикувана в регистрите при спазване на разпоредбите на Закона за защита на личните данни.

Периодично бяха извършвани проверки на декларираните факти в подадените декларации за несъвместимост по чл. 49, ал. 1, т. 1 и т. 3 от ЗПК от новоназначените служители в ЦУ и ТСБ на НСИ за установяване на несъвместимост съгласно изискванията на съответните нормативни актове. Беше установена несъвместимост за трима новоназначени служители, от които двама служители предприеха в срок необходимите действия за отстраняване на несъвместимостта след дадените препоръки от Инспектората. Поради наличие на несъвместимост, която не беше отстранена в

законово установения срок, с един служител беше прекратено служебното правоотношение.

През 2024 г. Инспекторатът извърши 7 извънпланови проверки по постъпили сигнали и предложения, свързани с дейността на общата и специализираната администрация. По всеки от постъпилите сигнали беше извършвано предварително проучване и бяха предприемани действия за изясняване на фактите и обстоятелствата по случая. При разглеждане на постъпилите сигнали, съдържащи твърдения за нарушение на законодателството, на държавната служба или на стила на ръководство, основните усилия на инспекторите по чл. 46 от ЗА на НСИ бяха насочени към пълно изясняване на всеки конкретен случай с цел изготвяне на изчерпателно и обективно становище, както и препоръки за предприемане на ефективни мерки за решаване на констатирания проблем, както и за недопускането му в бъдеще. Своевременно бяха изготвяни доклади с резултатите от извършените проверки и бяха предоставяни за утвърждаване от председателя на НСИ. След изясняването на всеки отделен случай, в нормативно определения срок бяха изпращани отговори до подателите на сигналите.

При осъществяване на административния контрол от Инспектората бяха дадени общо 24 препоръки и 10 предложения, за изпълнението на които се извършваха последващи проверки.

Инспекторите от състава на Инспектората участваха в 11 обучения за повишаване на професионалната квалификация, организирани от ИПА.

Контролната дейност на Инспектората беше съобразена както с наличния кадрови потенциал, така и с възникващите в хода на работата извънпланови задачи, свързани със сигнали за допуснати нередности или по нареждане на председателя на НСИ. Намаленият състав на инспекторите не оказва влияние за изпълнението на възложените задачи и осъществяването на правомощията на Инспектората по чл. 46 от ЗА на НСИ в цялост.

За периода от 01.01.2024 г. до 25.10.2024 г. в регистъра на **Финансовия контролор** са записани и проверени общо 1 290 бр. досиета с документи и са издадени общо 1 290 бр. контролни листове за поемане на задължение и за извършване на разход.

Произнасянето на финансовия контролор относно предложенията за поемане на задължение или извършване на разход винаги е извършвано в определените от председателя на НСИ срокове, които са описани във Вътрешните правила за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност в НСИ.

През изминалия период не е било рядкост финансовият контролор да поиска допълнително представяне на документи или информация, а също така да направи посещение на място с цел оптимизиране на контрола и даване на точно и ефикасно становище в попълвания от него контролен лист.

През първото полугодие на 2024 г. финансовият контролор изготви обобщения въпросник и доклад за състоянието на СФУК в НСИ през 2023 година и ги изпрати по електронен път в Министерството на финансите.

През месец август 2024 г. финансовият контролор изготви нови Вътрешни правила за осъществяване на предварителен контрол за законосъобразност в НСИ, които бяха утвърдени със заповед от председателя на НСИ и публикувани в Интранет страницата на института в раздел СФУК.

В изпълнение на годишния учебен план за 2024 г. финансовият контролор участва в четири обучения, които бяха организирани и проведени от Школата по публични финанси към Министерството на финансите. Първото обучение на тема „Нарушения на правилата при възлагане на обществени поръчки, водещи до ангажиране на административнонаказателна отговорност“ беше проведено в периода от 23.03. до 28.03.2024 година. Второто обучение на тема „Управление и контрол на обществените поръчки“ беше през периода от 24.04. до 25.04.2024 година. Третото обучение на тема „Законодателството по обществени поръчки, прилагане, примери от практиката“ се осъществи от 20.05. до 21.05.2024 година. Четвъртото обучение на тема

„Системите за финансово управление и контрол в организациите от публичния сектор - същност и основни изисквания“ се проведе в периода 25 - 26.06.2024 година. За отличните резултати на финалните тестове и успешното преминаване на обученията финансовият контролър получи удостоверения, които са предоставени на служителите в отдел „Човешки ресурси“, дирекция „Обща администрация“ в ЦУ на НСИ за съхранение и допълнение към досието на държавния служител.

През периода при извършения предварителен контрол за законосъобразност в ЦУ на НСИ не бяха установени противозаконни действия.

През 2024 година длъжностното лице по защита на данните (ДЛЗД) осъществяваше регулярен надзор за спазването на законодателството на Република България и изискванията на правото на Европейския съюз в областта на защитата на личните данни, за гарантиране на правата на субектите на данни, както и на принципа за статистическа тайна, уредена в Регламент (ЕО) № 223/2009 относно европейската статистика и Закона за статистиката. При работата по предложенията за европейско законодателство - регламенти, делегирани и регламенти за изпълнение, позициите на НСИ в Работна група „Статистика“ към Съвета на ЕС, съответно за заседанията на Комитета на Европейската статистическа система, задължително се проверяваха дали отговарят на нормите на европейското и националното право в областта на защитата на лични данните и препоръките на Европейския надзорен орган по защита на данните.

Длъжностното лице по защита на данните участва в дейността на работните групи за изготвяне на проекти на споразумения за сътрудничество с МВР и МОН, които да заменят досегашните споразумения.

Приложение 1. Справка за бюджета на НСИ за 2024 година

Показатели (в левове)	Закон за бюджета 2024 г.	Уточнен план за годината към 31.12.2024 г.	Отчет към 31.12.2024 г.	Изпълнение на план/отчет (%) към 31.12.2024 г.
1	2	3	4	5
I. ПРИХОДИ - ВСИЧКО	950 000	950 000	406 826	43
Собствени приходи	950 000	950 000	406 826	43
Неданъчни приходи	950 000	950 000	406 826	43
Приходи и доходи от собственост	950 000	950 000	480 504	51
- Нетни приходи от продажби на услуги, стоки и продукция	850 000	850 000	415 786	49
- Приходи от наеми на имущество	100 000	100 000	64 718	65
Държавни такси				
Глоби, санкции и наказателни лихви				
Други приходи			20 823	
Постъпления от продажба на нефинансови активи				
Внесен ДДС			-94 501	
II. РАЗХОДИ - ВСИЧКО	29 216 600	40 020 636	39 504 217	99
Общо разходи	29 216 600	40 020 636	39 504 217	99
Текущи разходи	29 216 600	37 660 092	37 175 867	99
Персонал	23 778 100	32 080 790	31 607 987	99

Заплати и възнаграждения за персонала, нает по трудови и служебни правоотношения	1 191 075	23 178 190	22 856 901	99
Заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови правоотношения	1 958 300	2 700 000	2 652 341	98
Заплати и възнаграждения на персонала, нает по служебни правоотношения	15 232 775	20 478 190	20 204 560	99
Други възнаграждения и плащания за персонала	1 254 825	1 695 600	1 680 166	99
Задължителни осигурителни вноски от работодатели	5 332 200	7 207 000	7 070 920	98
Осигурителни вноски от работодатели за държавното обществено осигуряване (ДОО)	3 220 100	4 335 000	4 273 484	99
Здравноосигурителни вноски от работодатели	1 316 900	1 765 000	1 750 206	99
Вноски за допълнително задължително осигуряване от работодатели	795 200	1 107 000	1 047 230	95
Издръжка	5 275 500	5 311 302	5 291 693	99
Платени данъци, такси и административни санкции	115 000	215 000	213 907	99
Разходи за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности	48 000	53 000	52 260	99
Предоставени текущи трансфери за чужбина			10 020	
Капиталови разходи	0	2 360 544	2 328 350	99
Основен ремонт на дълготрайни материални активи	0	0	-21 394	
Придобиване на дълготрайни материални активи	0	107 400	107 400	100
Придобиване на нематериални дълготрайни активи	0	2 253 144	2 242 344	99
НАТУРАЛНИ ПОКАЗАТЕЛИ				
Щатни бройки - общо	968	968	880	
Средногодишни щатни бройки - общо	968	968	888	
Щатни бройки	968	968	880	
III. ТРАНСФЕРИ	28 266 600	39 070 636	38 884 337	99
III. А. ТРАНСФЕРИ (СУБСИДИИ, ВНОСКИ) МЕЖДУ ЦЕНТРАЛНИЯ/ РЕПУБЛИКАНСКИЯ БЮДЖЕТ И ДРУГИ БЮДЖЕТИ	28 766 600	39 672 234	39 485 086	99
Получени трансфери (субсидии/вноски) от ЦБ (нето) - Получени трансфери (субсидии) от ЦБ (+)	28 766 600	39 672 234	39 485 086	99
- Получени трансфери (+) - Предоставени трансфери (-) - Трансфери от Министерството на труда и социалната политика по		21 402	21 402	100

програми за осигуряване на заетост (+/-)				
III. В. ТРАНСФЕРИ МЕЖДУ БЮДЖЕТИ И СМЕТКИ ЗА СРЕДСТВАТА ОТ ЕС	-500 000	-623 000	-622 151	99
III. Г. ТРАНСФЕРИ ЗА ПОЕТИ ОСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ И ДАНЪЦИ			-9 842 802	
IV. БЮДЖЕТНО САЛДО (+/-) (I - II + III)			-213 054	
V. ФИНАНСИРАНЕ			213 054	

Приложение 2. Организационна схема на НСИ (към 03.02.2025 година)

Организационна схема към 03.02.2025 г.

